

59. Torstaina 7 päivänä toukokuuta 1998

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta 2368

Hallituksen esitys 23/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 2/1998 vp

2) Hallituksen esitys rehulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi „

Hallituksen esitys 5/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

3) Hallituksen esitys laiksi merimiesten vuosilomalain muuttamisesta 2372

Hallituksen esitys 36/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Toinen käsittely

4) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain 12 a §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 32/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 8/1998 vp

5) Lakialoite laeiksi kaupparekisterilain ja yhdistyslain muuttamisesta 2373

Lakialoite 93/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 9/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

6) Hallituksen esitys laiksi varainsiirtoverolain 3 ja 15 §:n muuttamisesta 2375

Hallituksen esitys 31/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 6/1998 vp

7) Hallituksen esitys laiksi työsopimuslain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 37/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 3/1998 vp

Lähetekeskustelu

8) Hallituksen esitys laiksi rajavartiolaitoksesta „

Hallituksen esitys 42/1998 vp

9) Hallituksen esitys laiksi leimaverolain eräiden säännösten kumoamisesta 2379

Hallituksen esitys 43/1998 vp

10) Hallituksen esitys laiksi aravalain 14 §:n kumoamisesta „

Hallituksen esitys 44/1998 vp

11) Lakialoite laiksi miinanraivaajatunnuksesta 2380

Lakialoite 31/1998 vp (Helena Vartiainen / sd ym.)

Mietintöjen pöydällepano

12) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1996

Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1996 2387

Kertomus 10, 12/1997 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ala-Nissilä, Antvuori, Aura, Biaudet, Brax, Dromberg, Elo, Enestam, Huotari, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ihmäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Juurola, Järvi-lahti, Kaarilahti, Kalliomäki, Kallis, Kanerva I., Kanerva S., Kantalainen, Karhunen, Kiviniemi, Kokkonen, Korhonen M., Koski V., Kuoppa, Kurola, Kääriäinen, Laine, Laitinen, Lamminen, Lax, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Lämsä, Löf, Manninen, Mikkola, Mähönen, Mönkäre, Norrback, Nyby, Ojala R., Partanen, Penttilä, Perho, Pietikäinen M., Pohjola T., Polvi, Puhjo, Puisto, Ranta-Muotio, Rauramo, Rimmi, Roos, Ryhänen, Saapunki, Saari-nen, Sasi, Siimes, Soininvaara, Takkula, Tiilikainen, Uotila, Vihriälä, Viljamaa, Vokkolainen, Vuorensola, Väistö, Wahlström ja Wide-roos.

Nimenhuudon jälkeen ilmoitetaan ed. Aura.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella edustajat Kaarilahti, Laitinen ja R. Ojala, virkatehtävien perusteella edustajat Elo, Enestam, Kalliomäki ja Lax sekä muun syyn perusteella edustajat Biaudet, Brax, Isohookana-Asunmaa, M. Korhonen, Kääriäinen, Roos, Ryhänen, Takkula, Vihriälä ja Wahlström sekä

tästä ja huomista päivästä sairauden perusteella ed. Hämäläinen, virkatehtävien perusteella edustajat Häkämies, Jansson, Kiviniemi, Nyby,

Rimmi, Vuorensola ja Wideroos sekä muun syyn perusteella ed. V. Koski.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 23/1998 vp

Hallintovaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys rehulaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 5/1998 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Jos rehulakiasiat olisivat Euroopan unionissa olleet asiallisella tasolla kymmenen viime vuoden aikana, olkoon sitten Euroopan unionin asetustasolla tai direktiivien kautta kansalliseen lainsäädäntöön saatettuina, olisi säästyttävä paljolta murheelta, ikävältä sekä aiheelliselta että aiheettomalta pelolta.

Hullun lehmän tauti eli bse-tauti on tässä suhteessa erinomaisen hyvä esimerkki. Siinähan oli kysymys siitä, että ei otettu millään tavalla järkeviä näkökohtia huomioon, kun Brittein saarilla ryhdyttiin nautojen rehuja sekoittamaan. Käytettiin rehuraaka-aineena sellaisia eläinperäisiä

kehon osia, jotka toivat mukanaan prionitaudin. Se on maksanut meille suomalaisille veronmaksajillekin tähän mennessä vähintään kymmeniä, jollei satoja miljoonia markkoja. Se on romahduttanut naudanlihan kysynnän Euroopan unionin alueella. Se on vaikuttanut jopa Puolaan, joka on Euroopan unionin ulkopuolinen valtio, siellä naudanlihan kysyntään, vaikka Puolassa ei bse-taudista ole yhtään ainutta esiintymisnäytettä.

Jos todellakin nämä lainsäädännöt olisivat olleet asianomaisella tasolla, mitään tällaista ei olisi tapahtunut. Nyt näyttää siltä, että bse-ongelmasta ei edes hevin päästä eroonkaan. Toisin sanoen se on jo läntisessä Keski-Euroopassa tullut eräällä tavalla jäädäkseen järjestelmään. Millä tavalla tämä tapahtuu, sekin on sitten jo tiedon ulkopuolella.

Arvoisa puhemies! Aivan samalla tavalla kuin Suomen rehulainsäädäntöä nyt kolmannessa käsittelyssä nitataan umpeen, on pitänyt ottaa huomioon se, että se on paitsi käyttökelpoinen lainsäädäntönä tässä ja nyt myös tulevaisuudessa. Jo sinä aikana, jolloinka tätä lainsäädäntöä on eduskunnassa valiokunnassa käsitelty, jo sinä aikana, on tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Hallitushan esitti, että meille tulisi mahdolliseksi gmo eli geenimuunneltujen organismien käytön merkintä rehuun, niin että kuluttaja, ostaja tietää, onko rehuraaka-aineena käytetty gmo:tta vai ei. Tätä vastaan nikoteltiin kovasti. Ed. Mölsä oli sitä mieltä valiokunnassa ja nyt myös julkisuudessa, että tämän laatuinen varustautuminen tulevaisuuteen ehkä ei olisi aivan paikallaan, mutta erittäin fiksuna kansanedustajana hän päätyi kuitenkin yhteiseen tulokseen, että sittenkin tämä mahdollisuus pitää ottaa huomioon.

Kuten sanottu, sinä aikana, kun asiaa on eduskunnassa käsitelty, on tieto karttunut näistä asioista. Gmo:tahan on käytetty nimenomaan hyväksi maissikoisan torjunnassa. Ideana on ollut se, että kasviin itseensä on tuotettu gmo-tuotetta, *Bacillus thuringiensis* -geenituotetta, joka sitten kasvissa tuottaa niin sanottua Bt-toksiiniä, jonka oletetaan tappavan tuhohyönteisiä ja erikoisesti maissikoisan toukkia.

Meikäläisten taholta tuotiin esille sellainen arvelu, että niinköhän tämä Bt-toksiini on lajispesifinen niin, että se tappaa ainoastaan maissikoisan toukkia. Nyt sitten parin viikon sisällä on tullut esille tieteellinen julkaisu, jossa osoitetaan, että Bt-toksiini tappaa myös hyödyllisiä hyönteisiä, siis niitä, jotka ovat kasvuston biologisen

torjunnan kannalta hyödyllisiä. Toisin sanoen tämäkin suuri oivallus jo heti kohta osoittautui sellaiseksi, että ei se nyt niin käänteentekevä keksintö ollutkaan.

Valiokuntakuulemisessa kävi ilmi, että itse kasvinjalostajat odottavat, että resistenssi tämän laatuista tuotetta vastaan saattaa kehittyä neljässä viidessä kasvukaudessa. Sitten tarvitaan taas uusi gmo-tuote jne.

Arvoisa puhemies! On erinomainen asia, että eduskunta on nyt toisessa käsittelyssä hyväksynyt tämän lain siinä muodossa, että nimenomaan voidaan varautua sekä EU:n kattavasti direktiivin kautta tulevaan tilanteeseen ja velvoitteeseen että myös kansallisesti, jos niin halutaan. Minusta tämä lainsäädäntö on tässä muodossa erittäin edistyskellinen ja asiallinen.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Tämä on sikäli erittäin tärkeä laki, niin kuin jo ed. Pulliainen tyhjentävästikin puhui, että geeniteknikalla muunnetut rehuaineet ovat tässä osana.

Haluaisin tässä kohdin tuoda täysistunnon tietoon sen, että tulevaisuusvaliokunnan kasvi-geeniteknologiaselvitystyö on meneillään ja toivon mukaan pääsee tässä salissa keskustelun kohteeksi alkavan syksyn alussa, syyskuussa tänä vuonna.

Toinen asia, josta on syytä puhua, on ed. Pulliaisen mainitsema geenimaissi, gmo-maissi, juuri tällä tavalla käsitelty maissi kuin hän kuvasi, ja Suomen toiminta Euroopan unionissa asian kohdalla. Arvoisa puhemies! Tilannehan oli se, että Euroopan unionissa Itävalta haki poikkeusta niin, että se voisi kieltää gmo-maissin tulon omille markkinoilleen. (Ed. Mölsä: Ja Luxemburg!) — Ja Luxemburg, aivan oikein. — Suomen kanta oli kuitenkin se, ettei Suomi ollut hyväksymässä tätä poikkeusta yleisestä yhteisökäytännöstä. Suuri valiokunta on nyt kuitenkin käsitellyt asiaa sittemmin ja tuonut asian asianomaisen ministerin tietoon, ja suuren valiokunnan kanta on, pohjautuen ympäristövaliokunnan ja maa- ja metsätalousvaliokunnan kantoihin, että tällainen periaate yhden valtion oikeudesta saada päättää ympäristökysymyksistä ja käyttää siinä poikkeusta hyväkseen olisi Suomenkin puolelta hyväksyttävä.

Puhemies! Perusteluna tähän on se, että vuoden 98 lopulla Suomi on itse esimerkiksi lannoitekysymyksessä ihan samassa tilanteessa. Meillä on nyt poikkeuksellinen tilanne. Me voimme vaatia maahan tuotavilta lannoitteilta kadmiumvapautta, mutta neljän vuoden ylimenovaihe on

menossa umpeen ja Suomi toivon mukaan hakee jatkossakin tällaista poikkeuskäytäntöä itselleen, koska meidän maaperämme on kadmiumvapaata. Näin ollen geeniteknologia tälläkin tavalla on jokapäiväistä elämää.

Kolmantena huomiona, arvoisa puhemies, se, että niin kuin esityksen pääasiallisen sisällön kohdalla kerrotaan, yhteisössä ollaan valmistelussa gmo-tuotteiden markkinointia koskevia säännöksiä ja sieltä on tulossa uusi direktiivi, joka liittyy geeniteknikalla valmistettuihin tuotteisiin. Näin ollen Suomessakin joudutaan perehtymään siihen, mikä on oikea ja relevantti menettely, joka luo pohjan Suomen kantoihin geeniteknologiakysymyksissä ja geeniteknologian avulla valmistettujen tuotteiden markkinointikysymyksissä. Mielestäni tähän saakka kokemus on osoittanut sen, että geeniteknikkalautakunta ei välttämättä ole oikea elin näitä asioita arvioimaan.

Ed. M ö l s ä : Arvoisa puhemies! Tämä on asia, jossa on tietysti monta eri näkökulmaa, ja yhdyin todella moniin niistä, jotka esimerkiksi ed. Pulliainen puheenvuorossaan mainitsi. Yleisellä tasolla se väite, että EU:ssa ei olla ajan tasalla tässä asiassa ja jokin bse-tauti on siitä hyvänä esimerkkinä, on aivan okei.

Edelleen hyväksyn sen, että kun EU on sallinut gmo-raaka-aineen tuonnin Euroopan alueelle, niin jäsenmaat voivat halutessaan siitä kieltäytyä, kuten kaksi maata on tehnyt. Tosin tiedän, että EU:ssa toimitaan nyt siihen suuntaan, että näitä maita painostetaan, että niiden on pakko ottaa tämä asia käyttöön.

Kolmas näkökulma liittyy kansalliseen päätöksentekoomme eli tähän lakiin. Jos ministeriö vaatii, niin lain mukaan rehun käyttäjän pitää taata gmo-muunnellun raaka-aineen turvallisuus. Tietääkseni tällaista menetelmää ei ole vielä edes olemassa, että turvallisuus voitaisiin taata. Toinen asia liittyy 20 §:ään, joka on merkintävaade, jota ei missään muussa EU-maassa tänä päivänä ole.

Näistä asioista olen edelleen eri mieltä kuin ed. Pulliainen ja ed. Tiisanenkin. Nämä eivät minusta tähän lakiin tänä päivänä kuulu. Kuten aikaisemmassa puheenvuorossani mainitsin, niin asiantuntijat hyvin laajalti ja asianomainen ministeriö ilmoittivat, etteivät he myöskään ole sillä kannalla, että ne lakiin kuuluvat. Siitä huolimatta lakiehdotus on eduskuntaan edennyt, enkä realistina lähtenyt siitä, että yksin rupeaisin tätä vastustamaan.

Ed. K a l l i : Arvoisa puhemies! Tämä valtuuksien anto ministeriölle mahdollistaa sen, että jos kansallisesti suomalaisen kuluttajan terveyden kannalta on syytä reagoida, on ministeriöllä ja ministerillä tämän jälkeen siihen mahdollisuus. Toisaalta, jos tuottajien etu ja kilpailukyky suhteessa samoilla sisämarkkinoilla edellyttää määräyksien antoa, tällä samalla valtuudella voidaan myös tätä mahdollisuutta hyväksi käyttää.

Mitä tulee geenimuunneltujen tuotteiden mahdollisuuteen, ennustan, että EU:ssa tullaan tekemään laajempi kielto, jolloin erityisesti luomutuotteissa ei saa käyttää geenimuunneltuja osasia. Siltä osin itse olen nähnyt aiheelliseksi, että nämä valtuudet on syytä johdonmukaisesti antaa. Se palvelee sekä suomalaisen kuluttajan että tuottajan etua.

Ed. J a r i K o s k i n e n : Arvoisa puhemies! Niin kuin ed. Kalli sanoi, on hyvä, että ministeriölle annettiin valtuutus toimia ripeästi tarvittaessa. Niin kuin ed. Pulliainenkin totesi, aika menee nopeasti ja maailma muuttuu nopeasti ja tämä geenimanipulaatio etenee. Tietysti on hyvä seurata, millä tavalla esimerkiksi rehuissa ruvetaan käyttämään erilaisia raaka-aineita. Eräiden asiantuntijoiden mukaan kohta ei enää löydy vapaata soijaa, vaan lähes kaikki soja tai maissi on geenimanipulointia. Sitten täällä sanotaan: Ilman geenimanipulointia tuotettu soja on niin harvinaista, että sen hinta nousee huomattavasti, jolloin se rehukin kallistuu huomattavasti.

Tämä laki on ihan hyvä, mutta voi olla varma, että tähän asiaan palataan niin maa- ja metsätalousvaliokunnassa kuin myös täällä istuntosalisissa.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiin pitää nyt laskea tällä tavalla läpi ilman muuta, ja itsekin valiokunnassa olin puoltamassa tätä. Mutta tähän sisältyy niitä vaaratekijöitä, mitä tässä on aikaisemmin puhuttu, ja näin itsekin ymmärrän ja käsitan. Kukaan ei vielä tiedä niitä vaikutuksia, mitä tämä geenimuuntelu voi aiheuttaa pitemmän päälle myös ihmisiin. Siinä mielessä suomalaisen kuluttajan edusta todennäköisesti ministerinkin on aika vaikea sanoa, vaikka hänelle valtaa tuleekin, mikä tässä on hyväksi. Toivon mukaan tutkimustyö etenee sillä puolella, että voidaan erottaa jatkossa vaikka soijan osalta kevyellä tutkimuksella, mikä on geenimuunneltua. Eikä tämä koske yksin soijaa, vaan kaikkia muitakin aineita, koska samanlaista työtä tehdään ja, sehän on ahneutta,

pyritään saamaan mahdollisimman isoja satoja ja torjumaan eri asioita geenimuuntelulla. Se jotta semmoisiin vaikutuksiin, joita kukaan ei loppujen lopuksi tiedä.

Ed. M ö l s ä : Arvoisa puhemies! Nyt tietysti on eri asia se, kun puhutaan eläintuotteista tai kasvien geenimuunnelluista tuotteista. Kyllä minusta asiantuntijat ovat täysin yksimielisiä siitä, että kasvien geenimuuntelun vaikutus ei siirry ruoka-aineisiin, vaan se ketju katkeaa siinä yhteydessä, kun ne käytetään joko rehuna tai muuten ruokien raaka-aineena.

Se, mistä ajattelin puhua, on edelleen se, kun kuulin ed. Kallin puheenvuorossa, että valtuudet ministeriölle tarkoittaisivat niiden käyttöä mahdollisesti kahteen suuntaan. Tämä on asia, jota en kyllä ymmärrä, mistä siinä on kysymys. Nythän me elämme joko nykytilanteen mukaisesti tai sen tilanteen mukaisesti, jos ministeriö haluaa valtuuksia käyttää, ja se käyttää niitä valtuuksia 7 §:n ja 20 §:n mukaan, mikä tarkoittaa sitä, että jos joku lupaa hakee, niin pitää turvallisuus taata tai tulee merkintävaade. En ymmärrä, miten ministeriö voi käyttää niitä valtuuksia toiseen suuntaan, että tuottajat niistä muuten hyötyisivät.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Tämöinen täydentävä puheenvuoro on sikäli paikallaan ed. Mölsälle, että nythän on sillä tavalla, että jos siis tällaisen Bt-toksiinin käytön seurauksena ruvetaan hyödyllisten, siis biologista torjuntaa toteuttavien elukoitten tappamiseen, niin sehän ei tarkoita mitään muuta kuin sitä, että joudutaan myrkkyyä käyttämään. Sehän on juuri näin. Toisin sanoen, kun te sanoitte äsken, että geenimuunneltu pysähtyy siihen kasvustoon, aivan totta, mutta myrkyt eivät pysähdy silloin, kun niitä on kasvustoon käytetty. Toisin sanoen ne myrkkyyjämät, jos syötte sitä maissia, ovat sitten teidän kehossanne jääminä ja asianomaisessa käytössä, missä nyt teidän elimistönne käyttääkin niitä myrkkyyä, jos käyttää.

Siis tässä täytyy olla hyvin tarkka näistä erilaisista vaikutustavoista. Sen takia, juuri niin kuin ed. Kalli sanoi, täytyy olla lainsäädäntö valmiustilassa koko ajan niin, että kun akuutti tilanne tulee, sitten ei ruveta lainsäädäntöä muokkaamaan sitä tilannetta varten, vaan se on voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Näiden asioiden ongelmallisuus tulee ed. Pulliaisen puheenvuorossa hyvin esiin, nimenomaan tämän

toksiinin vaikutus muihin hyönteisiin, jolloinkaan kääntyy mahdollisesti alkuperäistä ikään kuin hyvää vaikutusta vastaan tämä geenimanipuloitu ominaisuus, mikä tällä maissilla on.

Kun näitä lupia myönnetään, usein ei taustalla ole riittävää tieteellistä selvitystä ja tutkimusta, ja se tekee näistä asioista todella ongelmallisia. Tämäkin esimerkki antaa nimenomaan Itävallan — Luxemburgin linjalle painoa. Mikä on sen helpompaa loppujen lopuksi kuin saada niin sanottu asiantuntijalausunto, joka pitää geenimanipuloituja tuotteita ongelmattomina silloin, kun lausunnonantaja itse on geeniteknologian edustaja ja tekee nimenomaan sitä tutkimusta, joka näitä tuottaa. Hän antaa ikään kuin lausunnon omassa asiassaan.

Ed. K a l l i : Arvoisa puhemies! Selventääkseen omaa sanontaani epäilyn takia, jota ed. Mölsä esitti tähän kaksisuuntaisuuteen: Suomalaisen tuotannon ja tuottajan kannalta saattaa olla edullista, että tämän lainsäädännön valtuutuksen nojalla ministeriö tekee päätöksen, jolla suojaa suomalaista kuluttajaa, pyrkii tekemään päätöksen, jolla kuluttajan luottamusta ja uskoa suomalaiseen tuotantoon lisätään, joka sitä kautta palvelee nimenomaan suomalaisen tuotannon mahdollisuutta viljelijän ja koko elintarvikeketjun. Tältä osin tällä on kaksi kärkeä ja se palvelee kahteen suuntaan.

Ed. J a r i K o s k i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Tiusaselle täytyy todeta, että olennaistahan tässä on se, että kuluttaja tietää, mitä hän ostaa. Sen takia nämä merkinnät ovat tärkeitä. Käytän esimerkkiä Englannista. Siellä oli myytävänä eräässä kaupassa kahdenlaista tomaattisosetta. Toisessa oli käytetty tomaatteja, jotka olivat geenimanipuloituja, ja toisessa tomaatit olivat tavallisia tomaatteja. Geenimanipuloitu tomaattisose oli halvempaa ja se oli merkitty, mutta kuluttajat ostivat sitä huomattavasti enemmän. Mutta se oli ihan oikein, ja kuluttajalla on oikeus valita, haluaako valita puhtaita vai geenimanipuloituja tuotteita.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 36/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Ed. Aura merkitään läsnä olevaksi.

4) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain 12 a §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 32/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 8/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 8. Ensinnäkin asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Bremer: Arvoisa puhemies! Tässä täsmennetään Suomellekin tärkeitä käsitteitä pk-yritysten suhteen. Keskisuuret yritykset on eri maissa käsitelty eri tavalla, jopa 500 työntekijää on ollut rajana. Nyt tässä täsmennetään keskisuuren yrityksen koko käsittämään enintään 250 työntekijää. Kuitenkaan tämä luokitus, vaikka se on nyt tavallaan hankkimassa EU:n hyväksynnän, ei saisi johtaa väärään käsitykseen, kun käsitellään yritysten, ennen kaikkea pienyritysten, ongelmia.

Tällainen luokitus, jossa yleensä käsitellään pk-yrityksiä ja suuria yrityksiä kahtena eri asiana, antaa hyvin väärän kuvan p- ja k- eli pienten

ja keskisuurten yritysten keskinäisestä vertailukelpoisuudesta. Nimittäin keskisuuri yritys, jossa on parisataa työntekijää, on Suomessa jo suuri yritys, ja sen ongelmat esimerkiksi kirjanpidon, verotuksen ja verotarkastusten osalta ovat aivan toisenlaiset, myös selviytymismahdolliset aivan erilaiset, kuin pienillä yrityksillä.

Useissa EU-maissa pienyrityksille annetaan erittäin suuria helpotuksia ja on jo totuttu käsittelemään pienyritykset aivan omana kokonaisuutenaan. Ne ovat niitä yrityksiä, aloittavia yrityksiä, joista voi kasvaa suuria, joiden yhteiskunta toivoo kasvavan suuriksi, niitä autetaan aivan eri tavalla liikkeelle ja kasvuun kuin keskisuuria yrityksiä. Tästä syystä Suomen ei pitäisi jättäytyä tähän harhakuvaan, käsittelemään pk-yrityksiä nipussa siitä huolimatta, että EU tekee tällaisen luokituksen. Suomessakin pitäisi nähdä pienet yritykset täysin erillään keskisuurista. Oikea vertailu itse asiassa olisi p-yritykset ja ks-yritykset, koska keskisuurilla ja suurilla yrityksillä on samantyyppiset ongelmat.

Suomi on todella pihalla näissä pk-käsitteissä, omien käsitteidensä vankina. Suomessa on viimeinen tilasto — se muuten on aika ihmeellistä — viimeinen yritystilasto eli tilasto työnantajista vuoden 1995 lopulta. Meillä seurataan työttömyyttä työministeriön ja Tilastokeskuksen toimesta, kahden instanssin toimesta, lähestulkoon kuukausittain. Mutta työnantajia, niitä, jotka antavat työtä, poistavat meidän suurinta ongelmaamme suurtyöttömyyttä, ei seurata ollenkaan yhtä tarkasti. Työttömyys ei kuitenkaan poistu, ellei ole työnantajia. Pitäisi siis työnantajien elinehtoja ja olemassaoloa seurata vähintään yhtä tarkasti kuin työttömien tilastointia nyt tehdään.

Meillä on tämän viimeisen tilaston mukaan vuoden 1995 siis 189 000 työnantajaa, yritystä, Suomessa. Näistä vain 0,1 prosenttia on suuria työnantajia ja vain 1,1 prosenttia on keskisuuria. 98,8 prosenttia on meillä pienyrityksiä eli 187 000 ja risat. Kuitenkin Suomella on yli 100 000 pienyritystä vähemmän kuin EU-maissa keskimäärin suhteutettuna asukasluukuun. Meillä on hirvittävä vaje pienyrityksissä. Tämä on todisteena siitä, että meillä todella on laiminlyöty pienyritysten olemassaolon edellytysten seuranta ja niitten tavallaan edistäminen, niitten työllistämismahdollisuuksien edistäminen.

Arvoisa herra puhemies! Sanon kuin muinaisen senaattori, joka sanoi, että mielestäni Karttunen olisi hävitettävä. Tässä samassa hengessä tulen tänne sanomaan: En vastusta tätä lakiesi-

tystä mutta haluaisin tehdä kaikille selväksi sen, että Suomessa täytyy lähteä käsittelemään pienyrityksiä erikseen ja nähdä, mikä ero on pienyrityksillä ja keskisuurilla, ja lähteä edistämään pienyritysten elinkelpoisuutta. Se on ainoa mahdollisuus, millä me saamme suurtyöttömyyttä pienennettyä, päästään edes puolitukseen, jos siihenkään koskaan, tällä menolla tuskin koskaan.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa herra puhemies! Kysymyksessä on ainoastaan lähinnä tekninen korjaus, että EU:n alueen pk-yritykset ovat saman määritelmän alaisia eli alle 250 työntekijää ja liikevaihto 40 miljoonaa ecua, tase 27 miljoonaa ecua. Lähinnä tässä on siitä kysymys, että jos suomalainen pk-yritys hakee rahaa kansainvälisiltä markkinoilta, todella siellä tiedetään, että nyt on oikeasti kysymys pk-yrityksestä, kun aikaisemmin meidän määritelmämme oli erilainen.

Itse lakiesitys koskee alueellista kuljetustukea, joka tänä vuonna on esimerkiksi 27 miljoonaa markkaa, joten tämän suuremmasta asiasta tässä ei ole kysymys.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Minä en oikein nyt ymmärtänyt ed. Bremerin vuodastusta. Hän oli hiukan ärrypäällä ilmeisesti tänään, kun hän meni puhujakorokkeelle ja vuodatteli näkemyksiään. Hän totesi, että pienyrityksiä ei Suomessa tueta eikä niitä huomioida. Se on todella ehkä näin, että pienyrityksille näinä aikoina ei ole annettu riittäviä mahdollisuuksia toimia, mutta ei se siitä auta, jos ne listataan jollekin mustalle tai siniselle listalle. Suomessa seuranta siitä on olemassa, minkälaisia yrityksiä ja työnantajia meillä on olemassa, taikka sitten ne toimivat harmaalla alueella.

Jos halutaan pienyrityksille todella antaa mahdollisuudet toimia, silloin täytyy keskustan esille tuoma työreformi ottaa käsiin tässä talossa ja Suomessa ja sen kautta antaa pienyrityksille paremmat mahdollisuudet tulevaisuudessa toimia, mutta eivät siinä mitkään mustat listat eivätkä siniset listat eivätkä yleensä mitkään listat auta, ed. Bremer, vaan mennään koko tosiasiain, keskustan työreformiin, joka nimenomaan vie eteenpäin pienyritysten mahdollisuuksia toimia ja työllistää. Se on jotakin toimintaa, ed. Bremer, mutta teidän näkemyksistänne jäi hiukan sekava kuva. Minun näkemykseni voidaan hyväksyä tai hylätä, se on toinen asia, mutta minä nyt ainakin esitin selvästi, ed. Bremer, teille näkemykseni, että voitte siitä jatkaa.

Ed. Bremer: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi, joka tunnetaan poliisimiehenä ja vähemmän työllistäjänä päinvastoin kuin minut, esitti oman näkemyksensä, joka ei ollutkaan hänen omansa vaan hänen puolueensa. Työreformi on varmasti erittäin hyvä asia. Minä toivon, että kaikilla puolueilla olisi työreformi, oma työreforminsa, joka nimenomaan koskee pienyritysten elinkelpoisuuden parantamista ja keskittymistä siihen. Tästä oli kysymys.

Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen palasi päivän liturgiaan. Sanon uudestaan, että kaiken puheen jälkeen voidaan aina todeta, että mielestäni Karthago olisi hävitettävä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 12 a §, voimaantulosäännös, johdolaase ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Lakialoite laeiksi kaupparekisterilain ja yhdistyslain muuttamisesta

Toinen käsittely

Lakialoite 93/1997 vp

Talousvaliokunnan mietintö 9/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 9, jossa ehdotetaan lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämistä.

Keskustelu:

Ed. Karpio: Arvoisa puhemies! Kansanedustajien lakialoitteet saavat eduskunnassa näköjään hyvinkin viileähkön vastaanoton. Harvat niistä pääsevät edes valiokuntakäsittelyyn, joten siinä mielessä lakialoitteeni kauppa- ja yhdistysrekisteriasian siirtämisestä suurimmalta osin paikallistasolle sai edes käsittelyn, vaikka talousvaliokunnan mietintö ei mielestäni olekaan hyvä ja on käsitykseni mukaan hyvinkin tarkoitushaun.

Ihmettelyn ensinnäkin sitä, mitä varten aloitteen allekirjoittajien määrä ilmoitettiin mietinnössä huomattavasti alhaisemmaksi kuin se todellisuudessa oli. Toiseksi ihmettelyn ja ihmettelyn jo asian ensimmäisessä käsittelyssä sitä, mitä varten ei haluttu kuulla asiantuntijalausuntona

sisäasiainministeriön mielipidettä, vaikka kaupparekisteriasiat kuuluvatkin sen toimialaan ja se joutui lähettämään pyytämättä lausuntonsa, jossa se asettui puoltamaan lakialoitettani. Viimeksi talousvaliokunnan puheenjohtajalta ed. Tuulikki Hämäläiseltä tiukkasinkin useaan otteeseen syytä tähän passiivisuuteen ja tarkoitushakuiseen asiantuntijakuulemiseen mutta en saanut siihen vastausta.

Arvoisa puhemies! Patentti- ja rekisterihallituksen edustajat ovat mielestäni olleet jäävejä omassa asiassaan eivätkä heidän lausuntonsa alkuunkaan olleet niin objektiivisia kuin tällaisessa asiantuntijakuulemisessa kuuluisi edellyttää. Näköjään huoli siitä, että tehtäviä siirrettäisiin sinne, missä yritykset ja yhdistykset sijaitsevat, ja nostettaisiin siinä mielessä palvelutasoa kansalaisten kannalta, on mainitussa virastossa todellakin todellinen. Pohjimmiltaan tässä on kyse omasta työpaikasta, joten kaikin tavoin oli toki syytä vastustaa aloitetta, niin kuin monien eri järjestöjenkin kuullut edustajat tekivät. Vaarana tietysti olisi siinäkin tapauksessa se, että kauppa- ja yhdistysrekisteriasioiden parissa työskentelevät ylioppilaat joutuisivat toisiin tehtäviin.

Olen jyrkästi eri mieltä mietinnön monista eri asioista. Hokema, että käytäntö asioita Patentti- ja rekisterihallituksessa käsiteltäessä olisi yhteneväinen, kun siellä 60 lakimiestä ratkaisee näitä, on mielestäni perätön. Ei ainakaan missään ole todistettu eikä osoitettu, että Patentti- ja rekisterihallituksessa olevien virkamiesten käytäntö kaikissa asioissa olisi sen yhtenäisempää kuin maistraatissa tehtävät päätökset ovat. Voin aivan oman työkokemukseni pohjalta todeta, että asia todellakin on näin, kuin sanoin.

Valiokunta väittää edelleen, että sikäli kuin on kyse yksinkertaisista ja riidattomista yhdistysrekisteriasioista, lakialoitteeni ei aiheuttaisi muutosta nykyiseen tilanteeseen. Yhdistysten nimenkirjoittajien muutoksen voi toimittaa joko henkilökohtaisesti tai postitse maistraattiin tai Patentti- ja rekisterihallitukseen. Kuitenkin aloitteessani on asia aivan päinvastainen. En ymmärrä, miten valiokunta noin toteaa mietinnössään. Tällä hetkellä voimassa oleva tilannehan on se, että kaikissa yhdistysrekisteriasioissa rekisteröinti tapahtuu Helsingissä. Aloitteeni tähtää aivan päinvastaiseen menettelyyn eli paikallistason tehtävien laajentamiseen.

Edelleen valiokunta toteaa, että kaupparekisteriasiat edellyttävät aina oikeudellisten ratkaisujen tekemistä, niin kuin tietysti asia onkin,

mutta kysyn: Eikö näitä oikeudellisia ratkaisuja voitaisi aivan yhtä hyvin tehdä maistraateissa kuin nyt Patentti- ja rekisterihallituksessa. En ymmärrä sitäkään, kun valiokunta toteaa, ettei ole mahdollista jakaa ennalta asioita vaikeihin ja yksinkertaisiin.

Otan esimerkiksi vaikka osakeyhtiön hallituksen jäsenen muutosilmoitusten tekemisen kaupparekisteriin. Mitä vaikeutta siinä on, kun tutkii ja selvittää pöytäkirjoista, ketkä ovat eronneet ja ketkä ovat uudet jäsenet? En ymmärrä, miksi ei tällaista voitaisi tehdä, aivan selvää ja yksinkertaista asiaa, paikallistasolla, ilman että tarvitsee kuukausia odotella päätöksen tekemistä täällä Helsingissä.

Toinen asia: Aikaisemmin elinkeinoilmoitukset voitiin tehdä silloiselle nimismiehelle. Esimerkiksi Pihtiputaalla henkilö saattoi mennä ja tehdä elinkeinoilmoituksen ja sitä myöten asia oli selvä. Nyt vastaava menettely on se, että asia viedään maistraattiin, mitä kautta sitten tulee yksityisen elinkeinonharjoittajan kaupparekisteri-ilmoitus tänne, ja täällähan nyt sitten juristit sitä tutkivat, täysin yksinkertaista asiaa.

Arvoisa puhemies! Tiedän varsin hyvin, ettei hajauttaminen monissakaan asioissa vielä etene tällä hetkellä Suomessa. Puheet ovat toista ja käytäntö kuitenkin on toista. Kuitenkin mielestäni lakialoite on tehnyt tehtävänsä, mikäli käynnistyy sen pohdinta, olisiko lakialoitteessa kuitenkin mielekkyyttä. Mitähän varten sisäasiainministeriön mielipidettä ja lausuntoa ei missään vaiheessa haluttu pyytää, jotka asettuivat tukemaan varauksetta lakiesitystä?

Ed. Aittomies: Herra puhemies! Ed. Karpio saa olla joka tapauksessa ylpeä siitä, että hänen hyvä esityksensä on edennyt eduskunnan suuren salin käsittelyyn, ja ylpeä juuri siitä syystä, että hän ammattimiehenä on ymmärtänyt asian täysin oikein, tehnyt hyvän ehdotuksen siitä, että eräät kauppa- ja yhdistysrekisterin liike- ja ihmisläheiset toiminnot tuotaisiin maistraatteihin eli sinne, missä niitä palveluja kaipaavat ihmiset ja yritykset ovat, eikä kauaksi Patentti- ja rekisterihallitukseen, niin kuin tällä hetkellä.

Tämä on ihmisläheistä ajattelua, ja hän ammattimiehenä on tiennyt, että tämä on aivan oikea ajatustapa. Tässä on vain tullut kysymykseen tietty reviirijuttelu ja se, että vaikka olisi kuinka hyvä aloite ja vaikka nykyisellään toimisi kuinka huonosti, reviereistä pidetään kiinni eikä niistä sitten irroteta. Tämä on hankala asia, mutta aloite on ehdottomasti hyvä sisällöltään alusta loppuun.

puun saakka — vaikea sanoa — vaikka se onkin toisen puolueen henkilön tekemä. Mutta totuus täytyy tunnustaa, että tämä on tällä tavalla hyvin ajateltu. Valitettavasti vain se tie päättyy täällä sillä tavalla kuin päättyy.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa herra puemies! Talousvaliokunnan käsittely koski lähinnä sitä, että pyritään kauppa- ja yhdistysrekisteriasioissa käsittelyaikoja lyhentämään. Tämä painopistealuehan tässä hyvin toteutuu, sillä nyt jo mielestäni kauppa- ja yhdistysrekisteriasiat ovat aika hyvässä mallissa eli käsittelyaika on noin neljä kuukautta maksimissaan.

Mutta valiokunta halusi kiinnittää tähän asiaan vielä erityistä huomiota niin, että vuoteen 2002 mennessä käsittelyajat olisivat korkeintaan kaksi kuukautta. Siitä suuri kiitos ed. Karpiolle, että hän tämän hyvän lakialoitteen teki. Itse olen ollut allekirjoittamassa tätä, mutta valitettavasti tämä nyt joudutaan hylkäämään. Kuitenkin ponsi saatiin läpi eduskunnassa, ja se on hyvä asia. Minä uskon, että tämä epäkohta on täysin poistunut 2002.

Ed. H. Koskinen: Arvoisa herra puemies! Yhdyn suurimmilta osiltaan ed. Karpion esittämiin näkemyksiin tekemästään aloitteesta.

Erittäin tärkeänä pidän sitä, että keskushallinnosta siirrettäisiin maakunnallisiin virastoihin ainakin sellaiset toimet, jotka sinne erittäin hyvin sopivat, niin kuin nyt tämä, ja joita ei välttämättä tarvitse hoitaa Helsingistä käsin.

Ed. Karpio: Arvoisa puhemies! Kun ed. Kuosmanen totesi menettelyn talousvaliokunnassa ja sen, että nyt käsittelyajat ovat neljä kuukautta ja tähtäin on, että vuonna 2002 ne ovat kaksi kuukautta. Voin sanoa yhtenä esimerkkinä, että kun asunto-osakeyhtiöiden perusilmoitusten käsittelyt siirrettiin maistraatteihin, tiedän sen kokemuksesta, että viikoittain joka perjantai pöytä tyhjennettiin ja käsittelyaika oli yksi viikko. Tarvittaessa vaikka samana päivänä asia käsiteltiin. Tosin sitten diaarinumeron, jonka Patentti- ja rekisterihallitus valmiiseen kaupparekisteriotteeseen kirjoittaa, merkintä kesti toista kuukautta.

Ed. Sjöblom: Arvoisa puhemies! Ed. Karpion aloite on tehnyt tehtävänsä, mutta on hyvä, että oikeudelliset ratkaisut, jotka äsken tulivat esiin, ratkotaan Suomessa yhdessä paikassa. Muissa maissa on hajautetusta mallista siirretty

Suomen-malliin hyvää vauhtia takaisin. Ruotsi on esimerkkinä siitä.

Tekninen kehitys on nopeuttanut käsittelyaikoja. Uskon, että käsittelyajat huomattavasti lyhenevät tämän lausuman vauhdittamina ja muutenkin teknisen kehityksen myötä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy talousvaliokunnan ehdotukseen lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi varainsiirtoverolain 3 ja 15 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 31/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 6/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi työsopimuslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 37/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 3/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi rajavartiolaitoksesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 42/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäin-

siin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kun äsken puhuttiin reviirijatteluista, tai minä puhuin, tässä on esillä rajavartiolaitoslaki, jonka yhteydessä sopii hiukan myös huomauttaa ja varoittaa tästä ajattelusta. Tämä laki on ajankohmainen sikäli, että meillä astuu Schengenin sopimus aikanaan voimaan toteutettavaksi. Silloin myös on hyvin tärkeää, että Rajavartiolaitos on entistä iskukykyisempi ja tehokkaampi toimiesaan tehtävässään.

Mutta tähän saakka Rajavartiolaitoksen, tullilaitoksen ja jopa poliisin välistä yhteistyötä on haitannut tietynlainen reviirijattelu, jossa esimerkiksi Rajavartiolaitokselle ei poliisin eikä myöskään tullin osalta ole haluttu antaa sellaisia valtuuksia, jotka olisivat tehneet tämän toiminnan joustavaksi ja tehokkaaksi näiden kolmen virkamiesinstituution välillä, vaan on ollut asioita, jotka ovat sitä vaikeasti estäneet. Kun taanoin kuultiin valiokunnassa eräässä toisessa asiassa asiantuntijoita Rajavartiolaitoksesta, oli myös tästä asiasta puhe, ja he sanoivat, että samanlainen ajattelu näytti olevan hiukan tämän lain valmistelussa myös tällä kertaa.

Minä toivon, että kun tämä valiokuntakäsittelyyn tulee, siellä hyvin tarkasti katsottaisiin, että tällaiset reviirijattelut eivät saa yhteiskunnassa tällaista yhteistyötä estää, vaan sekä poliisi, tulli että Rajavartiolaitos saavat kaikki riittävät valtuudet, myös joustavan yhteistoiminnan kautta toteuttaa tehtäviään.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi jo aivan oikein kiinnitti huomiota Schengenin sopimukseen ja siihen, että sellaiseen jo se edellyttäisi, että lakia Rajavartiolaitoksesta uudistettaisiin. Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä Schengenin sopimus, ja tässä on nyt erittäin tarpeellista se, että nämä kaksi lainsäädäntöä ja myös Amsterdamin sopimukseen liittyvät pykälät, kaikki, ovat terminologialtaan samanlaisia ja myös termien asialliselta viestinnältään samanlaisia niin, että ei tule niin koomista tilannetta, että kun on nämä saatu päätökseen ja lakien osalta vahvistettu, huomataan, että niissä on keskinäisiä ristiriitaisuuksia, joita joudutaan sitten oikaisemaan. Kun nyt näytti olevan erinomaisen hankalaa saada tämä laki Rajavartiolaitoksesta tänne eduskunnan käsitte-

lyyn, ei ollut mitään muuta mahdollisuutta kuin hallintovaliokunnassa panna jarrut päälle Schengenin puolen käsittelylle niin, että tämä käsittely tapahtuu yhtä aikaa.

Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, mitä ed. Aittoniemi totesi Schengenin sopimuksen velvoittavuudesta, kyllä lakia Rajavartiolaitoksesta muutenkin on ollut pakko ryhtyä revidoimaan ihan radikaalisti, sillä muitakin merkittäviä muutoksia on tapahtunut. Olemme muun muassa, niin kuin ed. Aittoniemi ehkä muistaa, siirtyneet jo Euroopan unionin jäsenyyteen tässä, ja sillä tavalla Suomen ulkorajojen roolit ovat aika paljon muuttuneet. Suomen ja Ruotsin raja, vaikka onkin valtakuntien raja, on eräänlainen sisämarkkinaraja kuitenkin ja luonteeltaan erilainen, jonka luonteen vielä tämä Schengenin sopimus omalla tavallaan täsmentää omanlaisekseen. Sitten meillä on kaksi ulkorajaa, jotka ovat Euroopan unionin ulkorajoja, raja Venäjän Federaatiota ja Norjaa vastaan.

On erinomaisen tärkeätä, että nyt kun tämä sopimusten velvoittama uudistusprosessi käydään läpi, niin laki Rajavartiolaitoksesta myös hallinnollisesti ja toiminnallisesti uudistaa tilanteen. Otan yhden ainoan esimerkin kuvaamaan tätä. Ei olisi mitään järkeä siinä, että auton tarkastaminen riippuisi siitä, onko siinä läpinäkyviä seiniä vai ei. Jos siirryttäisiin sellaisiin autoihin, joissa on takaluukkukin ikkunalla varustettu, niin silloin rajamies saisi vilkaista sen ikkunala- sin läpi sisälle ja katsoa, mitä siellä on. Mutta jos se on umpikansi, rajamies ei saisi vilkaista, eli siihen tarvittaisiin toinen virkamies katsomaan sitten pellin alle.

Nämähän ovat komiikkaa, jos niitä oikein rupeaa arvioimaan, ja tämän takia — ed. Aittoniemi totesi näistä kolmesta kontrollooriryhmästä, että täytyy katsoa, että on joustava yhteistyö — kyllä minusta, arvoisa puhemies, on niin, että samalla pitää koko järjestelmää katsoa, että tuo toimeliaisuus rationalisoidaan niin pitkälle, että ne valtuudet ovat yhdellä tällaisella kontrollooriryhmällä, valvontaryhmällä, niin että valvonta tapahtuu tehokkaasti, nopeasti ja ilman, että valtuudet sitä toimeliaisuutta estävät. Tässä suhteessa tämä hallituksen esitys on hyvä askel parempaan suuntaan, kun siellä sitten vielä nämä säädöskohdat viilataan niin, että tämä on viimeiseen saakka mietitty toiminnallisesti toimivaksi. Tullivirkamiesliiton kannanottoja minä en ole voinut ymmärtää milteään osin, tietysti ehkä jollakin tavalla työpaikkojen suojelumielessä, mutta muuten en millään tavalla.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Itsekin ajattelin puhua tästä reviiirijattelusta. Kävin Länsisatamassa katsomassa ihan paikan päällä, miten Rajavartioloaitos ja tulli ja poliisi toimivat siellä. Jotenkin tuntuu aika ihmeelliseltä, että kun auto tulee tulliin, tulli katsoo siinä, mitä katsoo, ja sitten se menee seuraavalle kopille. Koppien väli on 30—40 metriä. Sitten rajavartijat katsovat passit ja katsovat, missä kunnossa kaikki systeemit ovat. Siinä vaiheessa, jos kävisi, niin kuin ed. Pulliainen totesi, että olisi syytä epäillä vaikka, että kassissa tai auton sisällä on jotain luvaton, rajavartija ei voi mennä katsomaan autoon sitä, jos tavara on suljetussa tilassa.

Järjen käytön salliminen pitäisi tässä olla mahdollista, jotta tällaisesta ajattelusta purettaisiin. Tässä esityksessä on menty vähän terveempään suuntaan mutta jatkossa pitäisi kysyä, miksi ei yhdessä henkilössä voisi yhdistyä kaikki nämä ominaisuudet: tulli, rajavartija ja poliisi. Eli kaikki nämä toimenkuvat voisivat olla sillä samalla henkilöllä, joka katsoo. Minä takia ihmisiä pomputetaan useampaan paikkaan ja mahdollisesti jopa siinä äskeisessä Länsisatama-kysymyksessä juoksetetaan vielä takaisin tulliin, jos epäillään, että siellä olikin jotain tullilta jäänyt näkemättä? Kyllä tämä parempaan suuntaan on menossa, mutta tarvitaan kehittämistä yhä edelleenkin. Eletään sen mukaan, ja kun tulee epäkohtia, korjataan lakia.

Ed. K o r t e n i e m i : Herra puhemies! On hyvä, että tämä pitkään valmistelu ollut laki on tuotu eduskunnan käsittelyyn. Lain valmistelua on hidastanut eräänlainen eturistiriita, joka on syntynyt siitä, että niin poliisi kuin tullikin on pelännyt, että tällä lailla laajennettaisiin rajavartioiden reviiiriä heidän toimialueelleen. Ilmeisesti nyt on kuitenkin saatu aikaan lakiehdotus, jota voitaneen pitää oikeana ja kohtuullisena kompromissina. Kaikki ovat osittain jääneet niistä tavoitteistaan, mitä ovat esittäneet. Toimivaltasuhteet eivät muutu merkittävästi, mutta järkevä laajennus rajavartioiden tehtävissä tehdään nyt mahdolliseksi. Pidän hyvänä, että Rajavartioloaitoksen valvonta-alueena on lakiehdotuksen mukaan koko Lapin lääni ja muualla maarajoihin rajoittuvien kuntien alueet. Tämäkin mahdollistaa eri viranomaisilla olevien henkilöresurssien järkevän käytön.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa eduskunnan varapuhemies! Mielestäni Schengenin sopimuksessa kyllä ollaan hyvin tärkeän asian kanssa tekemi-

sissä, kun ajattelemme Schengen-jäsen Italiaa, joka muodostaa yhden oleellisen osan Schengen-järjestelmästä, se on ikään kuin Schengenin pehmyt vatsa, joka jatkuvasti läpäisee. Tiedämme pakolaisvirrat, huumeiden salakuljetustien lähinnä Albanian ja Kreikan suunnalta Italian kautta Keski-Eurooppaan. Schengen-olosuhteissa tie on avoin Suomeen saakka, käytännössä kaikkiin Schengen-maihin ilman velvoitetta tullin ja Rajavartioloaitoksen toiminnan kohteeksi joutumiseen. Näin ollen nyt vaaditaan uutta lainsäädäntöä.

Mitä tulee poliisin ja tullin tehtäviin, niin kummatkin ryhmät vaativat nimenomaan lisäresursseja ja tämä lakiesitys nyt Rajavartioloaitokselle antaa osan siitä välttämättömästä toimintamahdollisuudesta, se suotakoon. Mutta ei myöskään poliisin ja tullin tarpeita pidä unohtaa.

Ed. M y l l y n i e m i : Herra puhemies! En vastusta poliisin tehtävien siirtämistä muille viranomaisille, mutta jos tehtävien siirto johtuu siitä, että turvataan rajamiesten työllisyys, niin silloin voidaan kyllä esittää jossain määrin kysymyksiä.

Kaikkien, niin tullin, rajamiesten kuin poliisinkin, koulutus ovat aivan erilainen. Ei poliisi pysty välttämättä tekemään niitä tehtäviä, mitä rajamiehet ja tulli, muttei myöskään päinvastoin. Siellä on aika herkkiä asioita, kun tehdään tarkastuksia autoihin ja kotietsintöjä, näissä asioissa, joihin poliisi on erikoisesti saanut koulutuksen. Toki tulli ja rajamiehetkin nämä varmaan oppivat. Yhteistoimintaa en todellakaan vastusta. Ilmeisesti nämä asiat, joita rajalla tapahtuu, eivät ole niin paljon järkeenkäymättömiä, etteivätkö niitä tosiaan hyvällä koulutuksella ja harjoituksella kaikki nämä viranomaiset oppisi. Mutta joka tapauksessa aika tarkkana eri viranomaisten toimintojen toisille siirtämisessä tulisi olla.

Ed. I t ä l ä : Arvoisa puhemies! Näen hyvin tärkeäksi tämän lain, ja Schengenin sopimus tietysti edellyttääkin aika tavalla tämän lain sisältöistä muutosta. Tietysti tämä laki on muutenkin tärkeä ja muutenkin tehtävä kuin pelkästään Schengenin sopimuksen takia.

Kuitenkin yhdestä kohdasta on ollut keskustelua, Rajavartioloaitoksen toimintapiirin laajentamisesta. Näen kylläkin sillä tavoin, että tässä on omat ongelmansa, kun tämä laajenee koko Lapin lääniin. Tästä on hieman keskusteltu, tuleeko Rajavartioloaitoksesta luontopoliisi, kun

täällä puhutaan kalastuksen ja metsästyksen tarkkailusta. Kun koko Lapin lääni tulee siihen, niin onko tämä tehtävän laajennus oikea vai ei? Tästä on varmasti syytä vielä valiokunnassa keskustella.

Ed. Virtanen: Arvoisa puhemies! Jatkaisin ed. Itälän aihetta, koska sama huoli on minulla. Satu juuri lukemaan tiedotusvälineitä ja törmäsin tulli- ja kielikysymykseen Ahvenanmaan alueella. Lapillahan on ollut näitä itsenäisyyspyrkimyksiä, ja nyt kun ollaan EU:ssa, niin Saamelaisvaltuuskuntien lisääntyvä, voisiko sanoa, vähemmistösortoon vetoava käyttäytyminen saattaa ruveta näkymään pikkuhiljaa kaidennäköisessä tämän kaltaisessa toiminnassa, aivan kuin ed. Itälä viittasi. Se voi mennä jopa niin pitkälle, että kun laissa lukee tällä lailla, että valvonta-alueeseen kuuluu koko Lapin lääni, niin minun käsitykseni mukaan silloin myös Suomen Oulun lääni ja mikä se toinen on — Kainuun lääni tai joku siinä, Kajaani, se on Oulun lääni kai kokonaan, ei ole mitään muuta — tulee vihollisrajaksi, jos oikein kova tulkinta vedetään. Sitten vielä, jos valintakriteerit vedetään yhtä tiukasti kuin Ahvenanmaalla nykyään, kun näköjään otettiin jo heti herne nenään tästä tullikysymyksestä, niin tässä on tietynlainen vähän outo väljyys, kun on kyse laista.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Itälälle kommenttina vain Lapin olosuhteista, kun olen siellä tutkimusaseman johtajana edelleen. Siellä kun sitten sattuu tällainen metsästyksenvalvontatapaus ja laittomuuteen syyllistyneet ovat moottorikelkalla pujottelemassa kohti Sisä-Lappia, tietää täsmälleen, mikä on toimintapiirin raja, jossa toimivaltuudet loppuvat. Se on se sama porukka, joka on kontrolloinut niitä asioita nytkin, ettei siinä sen ihmeellisempää.

Ed. Korteniemi: Arvoisa puhemies! Ensinäkin ed. Myllyniemen puheenvuoron johdosta toteaisin, että lain perusteluissa selkeästi sanotaan poliisitehtävistä: "Uutena tehtävänä ehdotetaan, että Rajavartiolaitos voisi valvonta-alueellaan yksittäistapauksessa suorittaa poliisin pyynnöstä sellaisia kiireellisiä poliisilaissa tarkoitettuja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden

ylläpitämiseen kuuluvia poliisin tehtäviä, joita poliisi ei voi viipymättä suorittaa." Tämä tarkoittaa, että poikkeustapauksissa voidaan tällaisia tehtäviä poliisin apuna suorittaa.

Mitä tulee ed. Itälän mainintaan siitä, että Rajavartioston toimialueena on koko Lapin lääni, kyllä minä näen sen erittäin positiivisena enkä näe mitään huolta siinä, että rajavartijat suorittavat valvontaa kalastuksessa ja metsästyksessä. Myös luonnonsuojelualueitten valvonnassa on paljon tehtäviä, jotka ovat aivan järkeviä rajavartioloille. Rajavartiolaitoksella on henkilöresursseja ja myös kulkuvälineitä, joilla voi suorittaa näitä tehtäviä hyvin. Eli senkin perusteella minusta tämä laajennus on hyvä, ja kannatan tätä ehdottomasti. On turha pelätä, että valvonta olisi millään tavalla haitallinen asia.

Ed. Aittoriemi: Arvoisa puhemies! En pitkään halua tätä asiaa jatkaa omalta osaltani, mutta totean, että ed. Korteniemi lausui asiasta aivan sillä tavalla kuin itsekin ajattelin ja sen halusin itsekin alkupuheenvuorossani tuoda esille.

Ei saa olla kahden viranomaisen välillä niin vahvaa reviirijattelua, etteikö toinen virkamies voisi tarvittaessa, jos se on yhteiskunnan ja yhteistoiminnan kannalta välttämätöntä, suorittaa jonkin toimenpiteen. Yksi esimerkki, joita en lähde nyt selvittämään, on itärajalla, jossa Rajavartiolaitos voisi suorittaa eräitä poliisitoimenpiteitä aivan jämäptisti ja joustavasti, mutta nyt joudutaan aina pyytämään 10—15—20 kilometrin päästä poliisi paikalle, jotta se voisi tehtävän tehdä. Tämä on epätarkoituksenmukaista yhteiskunnan kannalta, ja joustavuutta pitää olla.

Haluan kuitenkin todeta, että reviirijattelua ja kankeutta ei ehkä niinkään ole ollut poliisin ja Rajavartiolaitoksen välillä, vaan Rajavartiolaitoksen ja tullin välillä. Nimenomaan tullin taholta on aivan selkeästi oltu epäileviä siihen nähden, että Rajavartiolaitoksen valtuuksia lisätään, ja on katsottu, että se astuu heidän reviirilleen.

Ed. Virtanen: Arvoisa puhemies! Ihan kommenttina vaan, että kalastajien keskuudessa on hyvin paljon juttuja Rajavartiolaitoksen toimista aikoinaan niillä alueilla, joille Rajavartiolaitoksen etuoikeudet ovat ulottuneet. Kun intressit käyvät yhteen niiden kalastajien ja turistien kanssa, jotka maksavat niistä asioista, siinä on tietty ristiriitojen ja intressien mahdollinen kohtaamispiste, jollei — niin kuin muillakin alueilla

— ala olla soveltuvuustestejä, jotta saadaan todella luotettavaa porukkaa myös tällaiseen, voisiko sanoa, kotimaahan tai sisämaahan päin tapahtuvaan luonnon ja, voisiko sanoa, oman maan yleiseen ja yhtäläiseen varjeluun.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Kortenieni kiinnitti kyllä aivan oikeaan asiaan huomiota. Pääsääntöisesti poliisi antaa luvan rajavartiomiesten poliisitehtäviin. Mutta esimerkiksi 5 luvun 43 §:n 1 momentissa sanotaan: ”Rajavartiolaitos voi toimittaa rajavartiotehtävien alalla tapahtuneen rikoksen esitutkinnan, jolle esitutkinta rikoksen laadun vuoksi kuulu poliisille taikka muulle viranomaiselle.” Rajavartiomiehet harkitsevat itse, onko asia sen laatuinen, että he saavat sen tutkia, vai onko se poliisin tutkittava.

Todellakin uskon, että ei tässä mitään ristiriitaa Rajavartiolaitoksen ja poliisin kesken tule olemaan. He pystyvät tehtävät hoitamaan. Kiinnittäisin kuitenkin huomiota siihen, että poliisi on omalla alallaan ammattilainen. Kun säädetään erilaisia pakkokeinoja, voi heikentää pakkokeinojen käyttöönottoa, kun tiedetään, että niitä samoja pakkokeinoja voivat käyttää myös tulli ja Rajavartiolaitos, joilla ei kuitenkaan ole näiden käyttämiseen samaa koulutusta kuin poliisilla.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Myllyniemi oikeastaan totesi sen, mitä aioin todeta hänen aikaisemmasta puheenvuorostaan. Rajavartijat voivat suorittaa tutkintatehtäviä kuten myös kiinniotto- ja tarkkailutehtäviä, jotka tietyllä tavalla, jos mennään ihan tarkalleen reviirijätteleen, kuuluisivat poliisille. Laissa annetaan mahdollisuus siihen, että rajavartijan ei tarvitse keskeyttää tutkintaa. Jos jossakin on rikollinen, voi jatkaa jopa ulkomaiden puolelle; niinpäinhän tässä todetaan, mutta se on tässä ihan nippelijuttu.

Rajavartijoiden tehtäviin kuuluu myös maanpuolustustehtävä. Siinä mielessä toivoisi jatkossa tulevan yhdenmukaisuutta myös eläkelakien osalta. Tällä hetkellä on niin, että jos on ensin ollut rajavartija ja siirtynyt sitten Puolustusvoimiin ja taas mennyt Rajalle töihin, niin Puolustusvoimissa ollutta aikaa ei ole luettu eläkkeeseen. Tämä koskee kuulemma muutamia ihmisiä Suomessa, mutta mielestäni tämä on aika omituinen juttu, eikä siihen vielä ole tuotu korjausta. Jos tekisi toisinpäin, olisi Puolustusvoimissa ja välillä Rajassa ja menisi taas Puolustusvoimiin,

kuulemma niinpäin se kerryttäisi eläkettä. Jotenkin tämä tuntuu ihmeelliseltä. Tasa-arvon vuoksi näiden rajajihmisten osalta pitäisi asia saada myös valtion eläkelain osalta kuntoon.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Että jollakin tavalla perspektiivit tulisivat kuntoon, totean, että esimerkiksi Itä-Lapissa on sellainen tilanne, että kun Savukosken perukoilta lähdetään tarkastelemaan, mistä löytyisi lähin poliisi, se löytyy Kemijärveltä, eli se olisi sama, kun jos Helsingin lähin poliisi olisi Jyväskylän takana. Kun lähellä on rajavartioasema, on paljon järkevämpää ottaa virka-apu Ainijärven vartioasemalta kuin lähteä hakemaan Kemijärveltä. Oikeuksien toimia pitää tietysti olla sen mukaiset eikä niin, että ruvetaan edestakaisin reissamaan.

Kun puhutaan kestävästä kehityksestä, kestävä käytön toimeliaisuudesta, niin me, minä ja ed. Kortenieni, jotka olemme Lapissa touhuneet, minäkin yli 30 vuotta, olemme oppineet ymmärtämään, mikä toimii ja mikä ei. Tässä suhteessa, kun poliisin voimavaroja on pienennetty ja organisaatiouudistus toteutettu, tämä on välttämätön askel, että ylipäättään turvallisuus toimisi.

Ed. Virtaselle lyhyesti kommentti. Kun Ainijärven rajavartioasemalta lähin kauppa on yli 100 kilometrin päässä, on varsin kohtuullista, että Ainijärvestä on saanut istutussiikaa pyytää, että on saanut joskus tuoretta ruokaa kohtuullisesti. Sellaisia nämä Lapin olosuhteet ovat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

9) Hallituksen esitys laiksi leimaverolain eräiden säännösten kumoamisesta

Hallituksen esitys 43/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

10) Hallituksen esitys laiksi aravalain 14 §:n kumoamisesta

Hallituksen esitys 44/1998 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ympäristövaliokuntaan.

11) Lakialoite laiksi miinanraivaajatunnuksesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 31/1998 vp (Helena Vartiainen /sd ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Vartiainen: Arvoisa rouva puhemies! Tämä merimiinanraivaajia koskeva asia on oikeastaan minulle perintöä arvostamaltani EU-parlamentaarikolta Pertti Paasiolta hänen kansanedustajakaudeltaan. Hän nosti asian esille, ja nyt meillä on vielä asiassa korjattavaa.

Eduskunta käsitteli merimiinanraivaajien tilannetta viime vuonna. Tuo keskustelu onkin saanut aikaan monia myönteisiä asioita. Miinanraivaajille on tullut samoja etuisuuksia kuntoutuksen suhteen kuin muillekin sotaveteraaneille, mutta tehtävää on kuitenkin vielä jäljellä, sillä miinanraivaajatunnusta, joka rinnastetaan veteraanitunnukseen, lainsäätaja ei ole vielä heille suonut.

Tämän aloitteen on allekirjoittanut 102 kansanedustajaa, joten miinanraivaajien asian hoitamisen takana on edelleen eduskunnan enemmistö. Olen jälleen henkilökohtaisesti keskustellut jokaisen allekirjoittajan kanssa ja voin vakuuttaa, että he todella ovat tämän asian ja hankkeen takana.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta, jossa edellistä aloitettani käsiteltiin, esitti eduskunnalle lauselman, jonka eduskunta hyväksyi. Valiokunta ensinnäkin totesi: "Esitys mahdollistaa kuntoutuspalvelujen antamisen myös sellaisille Suomen vuosien 1939—1945 sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleille henkilöille, joilla ei ole rintamaveteraanitunnuksia. - - Näin osoitetaan maamme hyväksi tapahtunutta toimintaa kohtaan kunnioitusta ja sen ansaitsemaa huomiota." Valiokunta jatkaa: "Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää edelleen mahdollisuuksia parantaa ilman rintamaveteraanitunnuksia olevien, vuosien 1939—1945 sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden henkilöiden asemaa sekä kuntoutuksen riittävyyttä ja säännöllisyyttä."

Korostan nimenomaan, että valiokunta tässä jätti tavallaan tälle asialle portin auki ja mahdollisuuden palata asiaan.

Asia, joka on tämän asian kohdalla ollut vaikea, on ollut veteraanijärjestöjen erilaiset näkemykset asiasta. Voin sanoa, että veteraanijärjestöt ovat nyt tässä asiassa yksituumaisia. Asiassa on tekstiapuakin tullut veteraanien järjestön puheenjohtajalta.

Erikoisen mielelläni tässä teille kerron, että jalkaväenkenraali Adolf Ehrnrooth on miinanraivaajille 24.4.1998 osoittanut kirjeen. Kun se on lyhyt ja ytimekäs, kuten kenraali Ehrnrooth aina, luen sen kokonaisuudessaan.

"Miinanraivaajakilta ry

Miinanraivaajien jäädessä rintamasotilastunnuksen ulkopuolelle puollan lämpimästi miinanraivaajatunnuksen perustamista. Olen tutustunut lakiehdotukseen miinanraivauksesta ja pidän sitä hyvänä ja oikeudenmukaisena. Vihdoin olisi aika myös miinanraivaajien sodanjälkeisen kunniavelan suorittamiseen.

Adolf Ehrnrooth

Jalkaväenkenraali

Kunniasotaveteraani"

Olen keskustellut myös lippueamiraali Juhani Kaskealan kanssa. Hänen vahva tukensa asialle on. Miinanraivaajat ovat myös erittäin aktiivisia, ja näin tätä asiaa taas uudelleen heidän toivomuksesta käsitellään, ja toivottavasti me nyt saavutamme tavoittelemamme tuloksen.

Mielenkiintoisena yksityiskohtana vielä miinanraivaajien järjestötyöstä voisi sanoa, että Venäjällä on suomalaisten miinanraivaajien työ myös tunnustettu, sillä 24.10.1997 Leningradin sotilaspiirin veteraanijärjestö kunnioitti Itämeren miinavaarasta vapautumisen 40-vuotisjuhlassa suomalaisia merimiinanraivaajaveteraaneja kolmella muistomitalilla.

Kuten aloitteessamme toteamme, jatkosodan merisota oli kesän 1941 ja kesän 1944 välisen ajan eräitä yksittäisiä taistelutoimia lukuun ottamatta pääasiassa miinasotaa. Syyskuussa 1944 välirauha ja Saksan antautuminen toukokuussa 45 eivät oleellisesti muuttaneet tilannetta, vaikka ulkopuolinen uhka vähenikin. Päävihollisena olivat edelleenkin meressä olevat miinat, niin omat kuin vieraatkin, ja sotatila oli edelleen voimassa. Miinanraivauksen johdosta antamassaan päiväkäskyssä 28.2.46 everstilutnantti N. Simonen korosti raivauksen olevan sotatoimien jatketta lausuen komennossaan olleelle raivaajaosastolle: "Päätehtävämme on työskennellä merellä miinakentässä. Sota jatkuu näin ollen meidän kohdal-

lamme. Vihollinen vaanii meitä kätkeytyä me-
ren syvyyksiin.”

Purjehduskauden 1945 tarmokkaasta raivaus-
toiminnasta huolimatta olivat raivauskaudet
46—50 erittäin vaarallisia, sillä vaikka suoma-
laisten miinakenttien alkuperäisestä sijainnista
olikin hyvät tiedot, jäät olivat irrottaneet ja siir-
relleet miinoja. Saksalaisista ja neuvostoliittolai-
sista miinakentistä ei ollut tarkkoja karttoja.
Tämä epävarmuus teki raivauksen erittäin vaa-
ralliseksi varsinkin, kun joka vuosi palvelukseen
astui uusi kokematon nuori ikäluokka. Lähes
poikasia he olivat. Tehtävän vaarallisuutta hät-
kähdyttävällä, sävähdyttävällä tavalla kuvaa se,
että perheiden ainoita poikia ei tähän tehtävään
otettu. Miinanraivaajien menetykset olivat 28
henkeä kaatuneina ja ainakin 35 haavoittuneina.
Miinanraivaauksessa kaatuneet on haudattu san-
karihautoihin.

Miinanraivaajien korvaamattomia uhrauksia
vaatinut työ avasi sodan jälkeen uudelleen väylät
maamme merenkululle, väylät maamme vauras-
tumiselle, sekä kansallemme todella elintärkei-
den hyödykkeiden tuonnille että nykyisen vau-
rautemme pohjana olevalle vientikaupalle. Vaika
miinanraivaus oli oleellisesti linnoitustyötä
vaarallisempaa, miinanraivaajille ei toistaiseksi
ole säädetty annettavaksi edes rintamatunnusta,
rintamasotilastunnuksesta puhumattakaan.

Tämän vuoksi on välttämätöntä, että elossa
oleville miinanraivaukseen osallistuneille annea-
taan heille kuuluva valtiovallan julkinen tunnus-
tus ja kiitos vaarallisesta työstä sekä sen vakuu-
deksi erillinen miinanraivaajatunnus, joka vastaa
rintamatunnusta ja antaa samat oikeudet.
Tehtävän vaaroista johtuen minkään keinote-
koisen aikarajan asettaminen ei ole perusteltua,
vaan miinanraivaajatunnus tulee antaa jokaiselle
raivaukseen osallistuneelle, sillä ensimmäinenkin
tunti oli tässä tehtävässä hengenvaarallinen. Mi-
inanraivaajatunnuksen he ovat omalla työllään ja
toiminnallaan ansainneet eikä se mitenkään vä-
hennä tai väheksy muiden veteraaniryhmien oi-
keuksia.

Merimiinanraivaus on olosuhteiden vaikeu-
den sekä tehtävien raskauden ja vaativuuden
vuoksi ollut paljolti rinnastettavissa sodan ajan
rintamatehtäviin. Tästä syystä perusteita rinta-
masotilastunnuksen myöntämiseen välittömästi
sodan jälkeen tehtyyn miinanraivaukseen osallis-
tuneille on todella riittävästi.

Valtion vuoden 1998, tämän vuoden, talous-
arviossa on 174 000 veteraanin rintamasotilas-
eläkkeeseen ja asumistukeen varattu 840 miljoonaa

miljoonaa markkaa, joka on 60 miljoonaa markkaa
pienempi kuin vuonna 1997 ja 143 miljoonaa
markkaa pienempi kuin 1996. Tämä kertoo
suunnasta veteraanien määrässä. Näiden vajaan
1 500 miinanraivaajan, 1 518 miinanraivaajaa on
saanut oman merkkinsä, eläkkeet ovat, jos ja kun
eläke toteutuu, 2—3 miljoonan luokkaa. Kuten
jo totesin, raivaajien kuntoutus on jo järjestetty,
joten tältä osin ei tule lisäkustannuksia. Miinan-
raivaajatunnus oikeuttaisi sen sijaan eräisiin niis-
tä erityiseduista, joita on myönnetty rintamasoti-
las-, rintamapalvelus- tai rintamatunnuksen saa-
neille.

Miinanraivaajat ovat keskimäärin saman
ikäisiä kuin rintamaveteraanitunnuksen saajat,
joten lakialoitteen tarkoittamat edut ovat tar-
peellisia myös heidän itsenäisen selviytymisensä
kannalta ja heidän elinolojensa, kuntonsa ja ter-
veytensä ylläpitämiseksi. Valtiontalouden kan-
nalta tarkastellen ei velkamme miinanraivaajille
ole rahallinen. Kyseessä on kunniavelka, joka on
hoidettava. Siksi rintamatunnusta vastaava mi-
inanraivaajatunnus tulee sen lisäksi, mitä rinta-
masotilaseläkelaisissa ja asetuksessa rintamatun-
nuksesta on säädetty rintamatunnuksen myöntä-
misestä, myöntää myös vuosina 1945—50 Puo-
lustusvoimissa merimiinojen raivaukseen osallis-
tuneille Suomen kansalaisille.

Korostan vielä lopuksi, että miinanraivaaja-
tunnuksen rahallinen merkitys ei ole kovin tär-
keä, ei raivaajille eikä valtiolle. Tärkeintä on, että
he saavat kauan odottamansa julkisen kiitoksen
ja valtiovallan tunnustuksen. Miinanraivaaja-
tunnuksen myöntämisen tarkemmista edellytyk-
sistä määrätään erikseen tietyistä asetuksella. Ky-
seessä ei ole pelkkä tunnus, merkki tai pinssi.
Tärkeintä on asiaan kuuluva valtiovallan tun-
nustus kiitoksen kera sekä siihen kuuluvat oikeu-
det. Nämä miehet ovat sen ansainneet.

Ed. I m m o n e n : Arvoisa puhemies! Olen
yksi allekirjoittajista, ja tämä on yksi niistä laki-
aloitteista, joiden allekirjoittaminen oli hyvin
mielekästä. Tässähän on käyty pitkä taistelu tä-
män asian kanssa, mutta tietysti paljon suurem-
man taistelun ovat käyneet miinanraivaajat itse.
Tässä hiljattain, kun Turun alueella, Turussa itse
asiassa, paljastettiin miinanraivaajien muisto-
merkki, sen tilaisuuden henki jo kuvasi sitä, että
tällaista muistomerkkiä ei paljasteta mille tahan-
sa porukalle. Sen vuoksi minusta on tärkeää, että
tämämmöinen tunnustus nyt saataisiin, ja olen eh-
dottomasti tämän lakialoitteen takana ja tulen
omalla tavallani sosiaali- ja terveysvaliokunnan

varajäsenenä vaikuttamaan siihen, että tämä lakialoite tulee menemään läpi.

Ed. K o i s t i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karpio lausui tänä iltana jokin aika sitten, että edustajien lakialoitteet saavat tässä talossa tylyn kohtelun. Näin on asianlaita. Tässä salissa tällä hetkellä istuu kuudesta edustajasta kolme meitä, jotka olemme kymmenkunta vuotta käyneet, sanotaanko, taistelua veteraaniasioitten puolesta. Olen myös allekirjoittanut ed. Vartiaisen lakialoitteen. En puutu sen tarkempaan sisältöön, en halua kuluttaa aikaa, mutta jokaisen sanan allekirjoitan sieltä.

Haluaisin kuitenkin muistuttaa eräästä asiasta tässä yhteydessä. Joko huomenna tai ensi viikon tiistaina tulemme jättämään myös tässä talossa tunnetun, vuonna 1926 syntyneitten rintamatunnuslakialoitteen jälleen kerran. Tämä myöhästyi ed. Vartiaisen aloitteen matkasta, ei joutunut yhtä aikaa tänne saliin, koska oli eräitä teknisiä syitä.

Haluaisin näitten kummankin kohdalla edellisten edellisten korkea-arvoisten upseerien sannonjen lisäksi tuoda esille myös tasa-arvovaltuutetun kannanoton tältä vuodelta. Kun Suomi liittyi ihmisoikeussopimukseen vuonna 90, Suomi sitoutui siihen, että se ei harjoita syrjintää. Tasa-arvovaltuutettu on kannanotossaan 2 päivänä maaliskuuta tänä vuonna, 1998, katsonut, että syrjintää on tapahtunut tunnusasioiden ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Jos edustaja haluaa jatkaa, pyydän puhujakorkeelle.

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Tasa-arvovaltuutettu on kannanotossaan 2 päivänä maaliskuuta tänä vuonna, 1998, katsonut, että syrjintää on tapahtunut tunnusasioiden kohdalla. Saattaa olla, että syrjintää on tapahtunut muun muassa eri aselajien ja eri joukko-osastojen välillä, jopa saman osastonkin sisällä, joten lainsäädäntöä olisi ollut tällöin syytä muun muassa tunnusasioiden kohdalla tarkistaa. Tämä on tasa-arvovaltuutetun lausunnosta. Mielestäni tämä on erittäin tärkeä asia myös nyt käsiteltävänä olevan miinanraivaajien lakialoitteen käsittelyn kohdalla kuin myös vähän myöhemmin esille tulevan, vuonna 1926 syntyneitä koskevan lakialoitteen kohdalla. Myös myöhemmin tähän taloon käsiteltäväksi tulevassa lakialoitteessa on runsaasti yli sata nimeä.

Me olemme viime vuoden puolella tehneet

päänavauksen tässä talossa — näin me luulimme — kun viehekalastuslaki, jossa oli toistasataa nimeä, vietiin yksityisen kansanedustajan aloitteen pohjalta läpi tässä talossa. Me luulimme silloin ed. Vartiaisen kanssa, että myös nämä veteraanilait menevät tältä pohjalta läpi, mutta eivät menneet. Jälleen olemme yrittämässä. Paitisi että minullakin on tasa-arvovaltuutetun lausunto, olen myös keskustellut monien korkea-arvoisten upseerien ja myös veteraanijärjestöjen johtohenkilöiden kanssa, ja myötämielisyyttä nyt rupeaa olemaan näille asioille.

Toivottavasti nämä lakialoitteet kumpikin tulevat sosiaali- ja terveysvaliokunnasta takaisin tänne saliin sellaisella lausumalla, sellaisella mietinnöllä, jossa ei kumota näitä, ei hylätä, vaan nämä lopultakin saadaan käsittelyyn. Palaan asiaan vielä seuraavalla viikolla, arvoisa puhemies.

Ed. S a a r n i o : Arvoisa rouva puhemies! Yhtenä aloitteen allekirjoittajana haluan myös kantaa korteni kekoon. Olen nimittäin itse syntynyt niinä vuosina, kun tätä itse toimintaa on tehty, eli vuonna 45. Tässä mielessä mielestäni on korkea aika hoitaa näiden ihmisten asia. Nimitätin aika on jo hoitanut monen puolesta asian.

Me täällä olemme monessa yhteydessä keskustelleet erilaisista sodan tuhoista, ja monet meistä ovat allekirjoittaneet muun muassa jalkamiinojen kieltosopimuksen. Uskon, että kaikilla meillä on ollut silloin selvä tuntuma siitä, miten rankasta ja vaarallisesta aseesta miinoissa on kysymys. Kun tämä joukko on Suomen maaperää perannut, niin merta kuin pohjoista Suomeakin, uskon, että he ovat olleet erittäin suuressa henkilökohtaisessa vaarassa ja tehneet erittäin arvoista työtä, jopa taloudellisesti tuottavaa työtä siinä mielessä, että tällä tavoin on välttytty monelta tuhoisalta onnettomuudelta ja monelta ikävältä kohtalolta.

Kun parhaillaan eduskunnan puolustusvaliokunta vierailee Bosniassa, sattumalta näin heidän matkustusohjeestaan kohdan, jossa todettiin, että bussin pysähtyessä ei saa poistua tieltä tippaakaan sivuun. Jos on sellaisia tarpeita, joita pakko on tehdä, tehdään se mieluummin tiellä kuin tien sivussa. Toisin sanoen siellä esimerkiksi jalkamiina-asia on näin akuutti. Toivottavasti tämäkin herättää monen näkemään, mistä on näissä asioissa kysymys. Mehän tiedämme, että esimerkiksi monissa Afrikan maissa käydyissä sodissa jalkamiinojen ja yleensä miinojen aiheuttamat tuhot ovat olleet erittäin tuntuja.

Henkilökohtaisesti sain tuntumaa merimiinonjen osalta hyvin omalaatuisella tavalla. Nimitäin olin valtion nuorisoneuvoston valtuuskunnassa välittömästi Vietnamin sodan päätyttyä vierailulla Hanoissa ja kävimme myös Halonginlahdella. Siellä näimme kalastusaluksen, jossa oli pitkät siimat edessä ja siellä verkko nimenomaan merimiinoja silmällä pitäen. Halonginlahti oli ainoa paikka, missä kalastustoimintaa voitiin ylipäättään harjoittaa sen takia, että sieltä oli jo kerran merimiinat poistettu, mutta vaara oli yhä olemassa.

Kyllä tämä nyt kertoo kaiken kaikkiaan sen työn arvosta, mitä nämä ihmiset, jotka ovat osallistuneet miinonjen vaarattomiksi tekemiseen, ovat tehneet. Kun lisäksi kannattaa muistaa se, että meillä on annettu esimerkiksi rintamatunnuksia jopa sodan aikana läheteinä toimineille sotapojille, tuntuu kyllä varsin kummalliselta, että tällainen ryhmä, joka on tehnyt sodan jaloissa tai sodanjälkeisinä aikoina todella täysin rintamaolosuhteisiin verrattavaa työtä, on jätetty huomiotta. Minusta tämä on sellainen kunnia-velka, että toivottavasti tässä tapauksessa eduskunnan käytäntö, että yksittäinen lakialoite ei johda tulokseen, nyt muuttuu jälleen kerran. Siinä mielessä toivon, että ed. Vartiainen ja 101 muun aloite johtaisi myönteiseen lopputulokseen.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Haluamatta nyt korostaa omaa erinomaisuuttani totean kuitenkin sen, että olen ollut mukana näissä vuonna 1926 syntyneiden ja miinanraivaajien ponnisteluissa eduskuntatasolla siitä saakka, kun täällä olen ollut, mukana edustajien Koistinen ja Vartiainen aloitteissa, joissa nytkin on nimeni.

Tässä on 26 syntyneiden ja miinanraivaajien välillä tietty ero siinä, että 26 syntyneiden osalta taistellaan siitä, ovatko he olleet sotatoimialueella vai eivät. Se on nimenomaan ratkaisevaa eikä 26 syntyminen sellaisenaan. Olihan siellä nuorempiakin, jotka ovat olleet sotatoimialueella.

Sen sijaan miinanraivaajien osalta on aivan selkeätä, että he ovat olleet tietyllä tavalla, näin voidaan sanoa, sotatoimialueella ja vaarallisissa olosuhteissa sekä sellaisena aikana, joka voidaan katsoa selkeästi sotatoimien jatkeeksi. Näin ollen miinanraivaajien osalta, jos ollaan realisteja, ei pitäisi olla mitään estettä hyväksyä tätä eikä voi olla kenelläkään mitään sitä vastaan. Minä en ymmärrä, miksi tämä asia on jatkuvasti esillä eikä sitä toteuteta.

Miinanraivaajille sellaisinaan täytyy nostaa vielä hattua, että he ovat olleet hyvin yhteneväisiä ja taistelleet oman asiansa puolesta, ehkä siinäkin syystä, että heidän joukkonsa on ollut tietyissä tehtävissä. 26 syntyneitä yhdistää etupäässä ikä, he ovat toimineet eri rintamalahkoilla. Kun nyt käsitellään miinanraivaajien osuutta, pidän heidän asiaansa ehdottomasti perusteltuina, mutta olen myös sitä mieltä, että 26 syntyneiden asia pitäisi sivistyneessä yhteiskunnassa vuonna 98 jo hoitaa pois päiväjärjestyksestä, ettei siitä aina puhuttaisi kuin Lehmänkurkuntien määrärahasta.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Näin tärkeän asian vuoksi tulen ihan tänne puhujakorokkeella saakka, vaikka en varmasti aikaa käytä kuin ehkä kaksi kolme minuuttia.

Olen itsekin allekirjoittanut aloitteen samalla tavalla kuin vuonna 26 syntyneidenkin aloitteen. Kyllä rintamatunnuksia tai vastaavia tunnuksia pitäisi todellakin jo myöntää nyt aika lailla, sanoisinko, helpoin perustein, ei tietenkään niin, että ne eivät ole perusteltuja, mutta ei tarvitse enää katsoa niin hirvittävän tarkkaan, onko tämä näin vai ei.

Toistan vielä, mitä täällä useat ovat sanoneet, että samalla tavalla tulisi menetellä vuonna 26 syntyneiden kanssa. Tähän ovat tähän saakka olleet syynä jossakin määrin veteraanijärjestöjen keskiset kiistat siitä, että ei saisi antaa sille ja sille ryhmälle. Nyt on se aika tullut viimeistään jo, että nämä ristiriidat pitäisi unohtaa. Meidän veteraanien keski-ikä alkaa olla 78—80 vuotta. Ei voi enää laskea, onko toinen ollut vähän pahemmassa paikassa kuin toinen, vaan heidän pitäisi keskenänsä myös ymmärtää erityisesti 26 syntyneiden kohdalla, että nyt pitäisi helpottaa heidänkin oloansa.

Yhdyn myös siihen kantaan, mitä ed. Koistinen täällä puhui, että yksittäisten kansanedustajien aloitteiden kyllä pitäisi tässä talossa olla ensisijaisesti käsiteltävinä. Eihän voi olla sillä tavalla, että niille suorastaan hymyillään. Ainakin niissä tapauksissa, että allekirjoittajina on kymmenittäin kansanedustajia eri puolueista, ei voi olla sillä tavalla, että aina silloin se väki, joka on vallassa, ja hallituspuolueet vain saavat asiansa lävitse ja hylätään oikeastaan ilkeyttään asioita, ettei vain oppositio saisi niitä menemään läpi.

En väitäkään, etteikö tällainen menettely olisi ollut käytössä silloin, kun keskustapuolue on ollut hallituksessa. Ei se sen parempi tässä asiassa ole ollut. Tähän pitäisi kyllä saada kertakaikki-

nen muutos. Aina silloin, kun on yli sata edustajaa, niin kuin tässäkin tapauksessa on mukana, jolloin se on pakko käsitelläkin, olisi ymmärrettävää, että aloite tulisi myös hyväksytyksi.

Siinä mielessä ehkä meitä kansanedustajia voidaan moittia, että kun allekirjoittaa tällaisen lakialoitteen, niin siinä pitäisi myös pysyä loppuun saakka eikä allekirjoittaa sitä vain kovin kevytmielisesti. Kun nämä kaikki yli sata kansanedustajaa ovat aloitteessa mukana vielä viimeisessä käsittelyssä, tähän tulee hyväksytyksikin, tekipä valiokunta mitä tahansa. Enkä minä voi epäillä sitä, etteikö valiokunta tällaisen asian ota oikealta kantilta käsiteltäväksi.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Kannatan mielelläni tämän lakialoitteen hyväksymistä. Haluan vain todeta tässä sen, että kyllähän se on viime kädessä kiinni meistä kansanedustajista, tällä kertaa meistä 102:sta, jotka ovat tämän lakialoitteen allekirjoittaneet. Valta on tässä salissa, kun tämä palaa sosiaali- ja terveystalokunnasta. Jos kaikki allekirjoittajat pysyvät kannassaan, aloite tulee siis hyväksytyksi.

Kyllä meillä edustajilla on tässä asiassa peilin eteen menemisen paikka. Me olemme tätä jahnanneet vuosikausia. Itsekin olen ollut 15 vuotta kansanedustajana, ja koko ajan nämä asiat täällä ovat olleet, ja myllyt jauhavat, ja asia ei kuitenkaan etene. Tuntuu vähän siltä kuin sota ei olisi vielä loppunut ihan täysin, vaan on eräitä asioita, jotka ovat kesken hoitamisen.

Ed. Vartiainen esittelypuheenvuorossaan korjasi sen virheen, joka on jäänyt lakialoitteen perusteluihin, kun täällä puhutaan tämän vuoden budjettiin sisältyvästä hallituksen esityksestä, niin kuin se ei olisi vielä toteutunut. Sehän on täällä hyväksytty, niin kuin ed. Vartiainen totesi. Se ponsi, jonka sosiaali- ja terveystalokunta hyväksyi, ei ole siis enää eduskunnan valiokunnan kanta vaan koko eduskunnan kanta eli istuva eduskunta on hyväksynyt siis tällaisen periaatteellisen kannanoton, että nämä asiat on viimeinkin kuntoon saatettava.

Itseäni lämmittää tietysti erikoisesti se, että ed. Vartiainen on esityksen perusteluissa maininnut Pohjois-Suomen miinanraivaajat erikseen. Esimerkiksi Oulun kaupungin Toppilan satama oli tavallaan sotatoimialuetta tässä vaiheessa, mistä nyt puhutaan, koska siellä oli esimerkiksi oma kenttäposti siihen saakka, kunnes kaikki saatiin puhdistettua ja miinat raivattua. Täällä on kerrottu, että siellä sai surmansa 72 miestä ja vammautui 144. Se kertoo myös omaa karua

kieltänsä siitä, kuinka vaarallista tämä työ on ollut.

Toivotan siis menestystä tälle lakialoitteelle ja suorasekäisyyttä meille edustajille, että me olemme loppuun asti sen asian takana, jonka alle olemme nimemme kirjoittaneet.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vartiainen lakialoite on todellakin erittäin kannatettava.

Nyhdän meillä on veteraanien poistuma ollut vuosittain 12 000. Tässä uhkaa käydä niin, että tämä kunniavelka jää kokonaan maksamatta ja on jo jäänyt osalle näitä miinanraivaajia.

Nyt on tärkeää saada kuntoutusasiat kuntoon, myös nämä muut, mitä lakialoitteessa on esitetty, mutta erikoisesti katson, että arvon ja tunnustuksen antaminen on myös kuntoutuspalvelua. Se on suun ja hampaiden hoidon korvaamista, joka usein on erittäin hankalaa saada pienillä eläkkeillä jnp. hoidettua. Erikoisen iloinen olen siitä, että varsinaissuomalaiset miinanraivaajat ovat olleet erittäin aktiivisia tässä asiassa, hyvin aloitteellisia, ja haluavat viedä tätä asiaa eteenpäin.

Haluan todeta sosiaalivaliokunnasta, että ikävä kyllä siellä ei kaikkia asioita, joita me kansanedustajat haluamme, oteta käsitteilyyn, ja syy ei aina ole minulle selvinnyt. Nytkin odotamme, että taitetun indeksin käsittely otettaisiin siellä esille. Aloittehan on yli 150 kansanedustajaa allekirjoittanut. Helmikuun alusta saakka olen odottanut, että se siellä otettaisiin esille, mutta koko kevätkaudella yhtään lakialoitetta ei ole otettu valiokunnassa käsitteilyyn riippumatta siitä, kuinka monta allekirjoittajaa niissä on ollut. Toivon tälle lakialoitteelle todellakin parempaa kohtelua. Nyhdän se, otetaanko aloite käsitteilyyn, on hallituspuolueiden edustajien vallassa, koska siellä viime kädessä äänestetään siitä, otetaanko aloite käsitteilyyn. Mutta esitysten täytyy sieltä tulla.

Ed. H. K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Pidän ed. Vartiainen aloitetta perusteltuna. Miehet, joita aloite koskee, ovat jo yli 70-vuotiaita, ja inhimillisesti katsoen heillä ei ole montakaan vuosikymmentä elämässään enää jäljellä. Miinanraivaajia oli aloitetekstin mukaan yli 6 000, joista sai surmansa työtä tehdessään 100 miestä ja loukkaantui 179. Nämä luvut osoittavat, että tämä työ oli vaarallista ja lähes sotaan rinnastettavaa.

Lopuksi totean ed. Myllyniemelle, että laki-

aloitteiden heikko suosio ei ole yksinomaan opposition "etuoikeus". Kyllä myös hallituspuolueiden lakialoitteet saavat saman kohtelun.

En yhdy ed. Saarnion näkemykseen maamiinoista. Katson, että maamme pitkät maarajat ja niiden puolustaminen vaatii tarvittaessa maamiinojen käyttöä.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Olen erittäin iloinen siitä, että ed. Vartiainen keräsi yli 100 nimeä, vaikka se ei varmista sitä, että lakialoite välttämättä otetaan käsittelyyn valiokunnassa, kuten ed. Hyssälä täällä jo ilmoitti, siitä huolimatta se on kuitenkin silloin, kun kansanedustajien lakialoitteita otetaan käsittelyyn, etusijalla. Itseltänikin valiokunnassa on jo pari vai onko niitä jo kolme kappaletta yli sadan nimen lakialoitetta käsittelemättä. Ne eivät nyt vain valitettavasti ole edenneet, ja se johtuu hyvin pitkälti myös siitä, että valiokunnassa on suuri työpaine ja hallituksen esitykset pitää käsitellä ensin.

Mutta mitä tulee tähän lakialoitteeseen, toivon todella, että tämä saisi hyvin nopean käsittelyn. Asiahan on ollut aikaisemminkin eduskunnassa käsitellyssä mutta huonolla menestyksellä. Sitä on yritetty korvata myös kuntoutuksen mahdollistamisella, mutta kyllä raivaajatunnuksen saaminen on psykologinen asia myös ja tunnustuksen antaminen sille työlle, mitä miinanraivaajat ovat tehneet.

Ed. Saarnio ilmoittautui täällä syntyneeksi samoihin aikoihin. Voin todeta, että synnyin vähän aikaisemmin eli jo välirauhan vuonna, jolloin ensimmäisen raivausvaiheen henkilöstö kotiutettiin, eli vuonna 44.

Miinanraivaajien jääminen rintamasotilas-tunnuksen ulkopuolelle on ollut yksi epäkohta, ja toivon todella, että valiokunnassa tämä asia otetaan mahdollisimman nopeaan käsittelyyn ja saadaan velkamme tälle väelle pois päiväjärjestyksestä.

Ed. K o i s t i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Alaranta sanoi, että toivottavasti olemme kaikki tämän asian takana, kun se tulee tähän saliin. Tässä nyt on todistettu ja henkilökohtaisesti voin myös todistaa, että ei sosiaali- ja terveysvaliokunnassa oteta yli sadan nimenkään lakialoitteita käsiteltäviksi. Kalastuslaki käsiteltiin meillä maa- ja metsätalousvaliokunnassa ja silloin sanottiin, että tämä olkoon nyt esimerkiksi nimenomaan esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnalle. Siellä äänestetään, otetaanko

aloite käsittelyyn, ja siellä on inhimilliset tekijät, jotka jääkööt tässä mainitsematta, että ei oteta. On joko vaalit liian lähellä tai liian kaukana tai oletetaan, että joku saa tässä liikaa pisteitä. Tulkoot nämä nyt pöytäkirjaan mainituksi.

Sitten ed. Aittoniemelle. Ed. Koistinen teki tässä virheen siinä mielessä, että me emme enää puhu — se ei kuulu tähän päivään oikeastaan, mutta haluan tässä vaiheessa korjata — vuonna 26 syntyneiden lakialoitteesta vaan lakialoitteesta laiksi rintamasotilas-tunnuksesta, joka sisältyy näihin vuosiin. Se oli minun vikani, että käytin vielä sitä vanhaa nimeä mutta haluan sen julkisesti korjata.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Täytyy sanoa edustajille Saarniolle ja A. Ojalalle, että voi voita nuoria. Siihen aikaan kun te synnyitte, minulla oli jo ensimmäiset saapashousut ja jatsarit sota-aikana itselläni.

Mutta mitä tulee tähän asiaan, kun tässä puhutaan siitä, että tällaiset aloitteet täällä kaatuivat, vaikka niissä olisi 150 nimeä, se johtuu siitä, niin kuin tässäkin tapauksessa nähdään, että jos aloite tulee valiokuntaan tai tänne suureen saliin, hallitusryhmien — kokoomuksen, sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton — edustajat, vaikka ovat panneet nimensä, lipeävät hommista pois ja sinne jää ainoastaan keskusta puolustamaan miinanraivaajia. Tällä tavalla se tapahtuu, sanotaan nyt loppujen lopuksi, pudistetaan tuhkat vielä homman päälle. Tällä tavalla se asia tapahtuu valitettavasti, mutta toivottavasti tämä eduskunta joskus herää selkärangaiseksi ja hoitelee tämän homman yksimielisesti.

Mitä tulee ed. Koistinen, 26 syntyneisiin tai ei, niin 26 syntyneitä he ovat kuitenkin, joiden asioista tältä osin taistellaan. Pientä tai ei, nimi sinne tai tänne, sillä ei ole mitään merkitystä.

Ed. S u h o l a : Arvoisa puhemies! Paappa Aittoniemelle sanon, että minä olen vielä nuorempi ja aion silti puhua tästä asiasta.

Kaikella kunnioituksella minua hämmästyttää se, että me vielä tänäkin vuonna keskustelemme tästä aiheesta. Muistan aikanaan katsoneeni televisiosta pienenä tyttönä, kun Eino Poutiainen kiersi mopolla maata ja sanoi, että sotaveteraanien asia on hoitamatta. Se on hoitamatta vieläkin, nyt kun minä kauan hänen jälkeensä olen itse päättäjän paikalla. Kyllä tämä on vähän samanlainen asia kuin eilinen välikysymyskeskustelu, että tässä on yhdellä sun toisella jonkin värinen häntä jossakin kainalossa. Ei tässä ole

puhdasta kaulaa kenelläkään. On ihan turha syytellä tätä hallitusta tai edellistä hallitusta tai sitä edeltävää hallitusta.

Minusta tämä kuvastaa vain jotakin järkyttävää meidän demokratiamme tilasta, eli jos meillä kerran on sellainen käytäntö, että yli sadan nimen pitäisi riittää siihen, että edustajan lakialoite käsitellään, on täydellistä etiikan, moraalien ja demokratian halveksuntaa, että sitä ei käsitellä.

Se, että me pyöritämme näitä keskusteluja tässä salissa, on vielä käsittelemättömpää, koska tässä valtiontalouden tilassa tällaisen asian hoitaminen ei ole rahakysymys, vaan kyse on aivan jostakin muusta. Ilmeisesti, ikävä tunnustaa, on kyse siitä, että me emme kykene itseämme suuremmalle asialle enää, mutta niiden asiaa, jotka mahdollistivat sen, että me voimme täällä kukin valvoa sidosryhmiemme etuja, meistä ei yhteistuumin ole hoitamaan. Todella toivon, että edes tänä aikana, tällä kaudella, jotain tapahtuisi.

Ed. Saarnio: Arvoisa rouva puhemies! Minusta tällä asialla ei paljon kannattaisi vitsaila eikä vitsailla siitä, onko eduskunta niin kykenemätön, ettei se tätä asiaa pystyisi hoitamaan.

Ed. Aittoniemi: Puheenvuoro kyllä alitti monella tavoin sen riman, mistä on kysymys tämän aloitteen kohdalla. Uskoisin, että kun tämä nyt on hallituspuolueen kansanedustajan nimissä tehty ja monet opposition edustajat ovat sen myös allekirjoittaneet, tästä syntyisi se yhteinen rintama, jolla myös sosiaalivaliokunnassa asia saataisiin pikaisesti käsittelemään. Tämä ei myöskään ole asia, joka koskisi sinänsä valtion varoja, koska sitä mukaa maksettavia poistuu, kun tulisi uusia maksettavia tilalle. Niin dramaattista kuin tämä on, mutta on joitakin asioita, jotka olisi todellakin aika hoitaa kuntoon. Tämä on yksi sellaisista.

Ed. A. Ojala: Arvoisa puhemies! Minusta ed. Aittoniemi vitsaili jälleen tapansa mukaan asiasta. On asia oikeastaan mikä hyvänsä, aina pitää joku vitsi siihen löytyä, muutenhan hän ei olisi ed. Aittoniemi.

Mutta jotta asia todella tulee ihan oikealla tavalla ilmaistuksi, niin ei voi sanoa, että edustajien aloitteita ei ole käsitelty, koska niitä ei ole myöskään hylätty ja ne ovat vielä valiokunnassa. Tässä on vielä koko syksy aikaa käsitellä niitä.

Ed. Hyssälä: joka on valiokunnan jäsen, voisi hyvin aktiivisesti vain joka kokouksessa ottaa sen esille, että tämä pitäisi nyt saada käsittelemään. Ehkä se sitä kautta myös tulee käsittelemään. Niin

kuin ed. Hyssälä ilmoitti aikaisemmassa puheenvuorossaan, hallituspuolueet näistä voivat päättää. Hallituspuolueiden ryhmät varmaan käyvät keskenään neuvonpitoa siitä, mitkä aloitteet otetaan esille ja käsittelemään. Sitten täytyy tilannetta tarkastella. Täytyy vain luoda kovasti paineita siihen, että tällainen aloite, joka on erittäin tärkeä, laaja ja monipuolinen, tulee käsittelemään. Toivon myös, että siellä moni muu aloite tulisi käsittelemään.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Lyhyesti: Vitsi tai ei, mutta minä 12 vuoden aikana, jos minä olen pistänyt aloitteeseen nimeni ja se on eduskunnassa käsitelty, olen ollut hallitusryhmän tai oppositior ryhmän jäsen, olen aina pysynyt kannassani ja äänestänyt puolesta.

Mutta sen takia nämä eivät mene läpi, koska ryhmäkurilla sanotaan, että nyt ette äänestä tämän puolesta. Se on sillä siisti. Älkää nyt kaunistelko, vaan puhukaa niin kuin asia on.

Ed. Koistinen: Arvoisa puhemies! Tässä ei näy auttavan, onko lakialoite hallituspuolueen tai opposition edustajan nimissä. Edellisen kerran, kun lakialoite rintamasotilastunnuksesta, silloin vielä 1926 syntyneiden nimellä, oli esillä, nimenomaan siirsin sen hallituspuolueen edustajan nimiin, että se menisi läpi, eikä mennyt.

Minun mielestäni tämä kuuluu siihen sarjaan, kuten olen aikaisemminkin sanonut, tämän talon käyttäytymisessä ja asioiden käsittelemisessä, että tässä ei saa olla kysymys puoluepolitiikasta, onko hallituspuolueen vai opposition jäsen. On kysymys ihmisistä, me mukaan luettuina, onko meissä ihmistä käsittelemään heidän asiansa loppuun.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaankin se, miten valiokunnassa aloitteita otetaan käsittelemään, on ollut erittäin nihkeää. On turhaa ajatella, että näitä syyskaudella voitaisiin käsitellä, kun alkavat budjettilait. Silloin eduskunta istuu yöstä päivää, myös valiokunta. Jos vanhat merkit paikkansa pitävät, syyskausi on aivan liian tiivis lakialoiteille.

Sen sijaan kevätkaudella olisi ollut runsaasti aikaa käsittelemään. Esimerkiksi juuri taitettua indeksä, jonka mainitsin, olisi varmasti helmikuun alusta saakka ollut aikaa käsitellä. En muista ihan, milloin se tuli valiokuntaan, mutta se on kuukausitolkulla ollut täysin käsittelemättä. Nyt alkaa taas kesäloma tulla päälle. Tuntuu siltä, että aloitteita ei koskaan oteta käsittelemään. Laki-

aloitteet ovat ikään kuin toisarvoisia asioita. Toivon todella, että tämä otetaan esille.

Tämä ei johdu siitä, etteivätkö edustajat olisi valiokunnassa aktiivisia ja näitä esittäisi, mutta on jokin vastaan paneva voima, joka siellä ilmeisesti tällä hetkellä vaikuttaa. Mutta toivon, että se on murrettavissa ja esimerkiksi juuri tämä aloite otettaisiin kiireellisenä heti käsittelyyn.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Haluan vielä lisätä tähän keskusteluun, että nopeasti laskettuna aloitteen on allekirjoittanut ainakin 13 sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsentä. Allekirjoittajien joukossa ovat valiokunnan puheenjohtaja ed. Virpa Puisto ja varapuheenjohtaja ed. Maija Perho. Sen lisäksi tässä keskustelussa ovat eräät edustajat, joiden nimi täältä puuttuu, mutta ovat valiokunnan jäseniä, ilmoittautuneet asian kannattajiksi, joten hyvältä näyttää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

12) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1996

Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1996

Kertomus 10, 12/1997 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 19.52.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

